

Kaj Hansen (DKP):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning vedr. lejeloven og lov om midlertidig regulering af boligforholdene.

(Beslutningsforslag nr. B 98).

Jeg skal i øvrigt henvise til de fyldige bemærkninger, der ledsager forslaget.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand [af Karen Thurøe Hansen (KF) m. fl.].

(Lovforslag nr. L 62. Fremsat 19/10 77. Første behandling 10/11 77. Betænkning 9/5 78).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Privat dagpleje) [af Svend Andersen (Rosk. a.) (FP) m. fl.].

(Lovforslag nr. L 217. Fremsat 30/3 78. Første behandling 28/4 78. Betænkning 11/5 78).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslagets tekst vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forespørgsel til landbrugsministeren:

Forespørgsel af Tang Sørensen (FP), Halvgaard (FP) og Glistrup (FP):

»Hvilke erfaringer har ministeren indhøstet ved de om landbrugspriserne for året 1978-79 førte forhandlinger inden for Det europæiske Fællesskab?«

(Forespørgsel nr. XXIV. Anmeldt 18/4 78. Fremme af foresp. vedt. 20/4 78).

*Forhandling***Formanden:**

Taletiden er aftalt til 15 minutter i første og 5 minutter i anden omgang for ordførere. For andre medlemmer er taletiden 5 minutter.

Tang Sørensen (FP):

Baggrunden for fremskridtspartiets forespørgsel i dag er, at de årlige prisforhandlinger eller priskorrekationer vedrørende EFs

[Tang Sørensen]

landbrugspriser for det kommende år følger med meget stor interesse i vide kredse i den danske befolkning; specielt vore landmænd er meget interesserede i disse årlige prisforhandlinger. Man kan vel næsten sige, at disse årlige forhandlinger i april måned er landmandens overenskomstforhandlinger, og vi har derfor fra fremskridtspartiets side fundet, at det kunne være rimeligt, at folketinget fik en orientering om, hvad der skete under disse overenskomstforhandlinger for danske landmænd. Vi ved alle, at dansk landbrugsproduktion og i særdeleshed dansk landbrugseksport er af særdeles stor betydning for det danske samfund, og vi ser derfor med forventning hen til den redegørelse, som vi ved at landbrugsministeren i dag vil komme med.

Landbrugsministeren (Poul Dalsager):

Det har været lidt uklart for mig, hvad denne forespørgsel, der er rettet til mig, egentlig skulle indebære. Det umiddelbart nærliggende svar ville være, at jeg er blevet en erfaring rigere af at have virket som formand for EFs landbrugsministerråd under de hidtil mest omfattende og komplicerede forhandlinger på landbrugsområdet, fordi der i dette års prisforhandlinger har været involveret en række yderligere ting, først og fremmest den såkaldte Middelhavspakke, som har besværliggjort disse forhandlinger mere, end det har været sædvane.

Da jeg ikke tror, det kan være mine personlige erfaringer, der har interesse, vil jeg i stedet for forsøge at svare på forespørgslen ved at svare på tre konkrete emner i tilknytning til disse forhandlinger.

For det første kan jeg oplyse, at resultatet efter min opfattelse er tilfredsstillende for Danmark. Det er velafbalanceret derved, at prisstigningerne er yderst begrænsede for forbrugerne, samtidig med at producenterne opnår forbedringer på andre områder. Det er ansvarligt derved, at de moderate prisstigninger ikke medfører overskudsproduktion eller fører til stigninger i udgifterne på EFs budget. Det er solidarisk og fremmende for frihed og demokrati i Europa derved, at der gennemføres en politik til støtte og udvikling af de mest tilbagestående områder i Fællesskabet, hvilket også er nødvendigt af hensyn til den politisk ønskelige optagelse af de tre

nye ansøgerlande, Grækenland, Portugal og Spanien. Endelig er det økonomisk til fordel for Danmark derved, at både landbrugets produktionsværdi og dets valutaindtjening er forøget, endda i forhold til Kommissionens oprindelige forslag, til trods for de alvorlige anslag mod den danske eksport af svinekød, som vi har oplevet i de seneste 12-18 måneder.

For det andet kan jeg redegøre for selve forhandlingsforløbet. Det fulgte nøje det traditionelle mønster, bortset fra at det måske var lidt mere stilfærdigt – og uden tilløb til krise, konfrontation eller sammenbrud – end det plejer at være, men måske også nok væsentligt længere. Ikke mindst hele problemet med det monetære udligningssystem volder i stigende grad vanskeligheder, fordi de meget store fluktuationer, der har været i de forskellige landes nationale kurser, betyder, at man på landbrugsområdet stiller de enkelte medlemslande i ganske forskellige situationer, som gør, at det er meget svært at forhandle priser, som generelt skal være gældende for samtlige disse medlemslande, fordi omkostningsudviklingen og kursudviklingen jo er så vidt forskellig i medlemslandene, som tilfældet er. Jeg tror, vi må forudse, at dette faktum vil bringe os i stadig vanskeligere prisforhandlinger i de kommende år, såfremt vi ikke i højere grad får udjævnet det monetære udligningssystem, såfremt vi ikke i højere grad får bragt disse forskellige landes valutakurser nærmere til hinanden.

Forhandlingerne fulgte og blev afsluttet efter den plan, der blev lagt allerede i begyndelsen af året. Efter en teknisk og opklarende fase havde Rådet en første egentlig politisk drøftelse af forslagene først i april. Derefter var jeg som formand på rundrejse til mine kolleger i de andre medlemslande, og de forhandlinger, jeg førte her, satte mig i stand til som formand at fremlægge et samlet kompromisforslag på mødet sidst i april. Dette forslag blev gennemgået i Rådet og under bilaterale konsultationer mellem formandskabet og de forskellige delegationer og også mellem Kommissionen og de forskellige delegationer, sådan at Kommissionen ved slutningen af dette møde kunne fremlægge et revideret udkast.

Med dette som udgangspunkt har Rådet på mødet i sidste uge tilsluttet sig et endeligt kompromis, der ikke afviger ret meget fra de

[Landbrugsministeren]

oprindelige forslag. For Italiens vedkommende skete tilslutningen dog ad referendum, med endeligt svar inden torsdag i denne uge. Den italienske reservation drejede sig om et ønske om en mere bindende formulering vedrørende de to Middelhavsforslag, der ikke er medtaget i pakken, fordi de ikke er færdigbehandlet i de forskellige komiteer og udvalg, og fordi de ikke er behandlet i selve Ministerrådet. De to forslag drejer sig om støtte til skovbeplantning og til oprettelse af en konsulenttjeneste i Italien.

Vi kan selvfølgelig komme ud for, at den italienske regering nægter at acceptere forliget i den form, hvori det nu er blevet tiltrådt af de otte medlemslande, og det vil være en meget besværlig situation, som vil bringe Fællesskabet ind i en krise, så vidt jeg kan se, og derfor håber jeg meget på, at den italienske regering til syvende og sidst alligevel kan acceptere det kompromisforslag, som alle andre delegationer har kunnet tilslutte sig efter meget lange og meget besværlige forhandlinger.

For det tredje kan jeg sige et par ord om det at være formand samtidig med at være ansvarlig for at skulle varetage de danske interesser. Det medfører naturligvis en væsentlig ekstra arbejdsbyrde såvel for formanden som for hans embedsmænd, men jeg mener ikke, det har påvirket det endelige resultat på de områder, der er vigtige for Danmark, at vi har haft formandskabet. Besværlighederne består jo bl. a. i, at en formand skal være en slags neutral forhandlingsleder, samtidig med at han skal have en delegation under ledelse af en embedsmand, som skal varetage de danske interesser, og det kan naturligvis være svært – det har vi jo set i tidligere tilfælde – som formand helt at adskille sine formandspligter og sine nationale ministerpligter. Jeg mener imidlertid, at det er lykkedes. De danske synspunkter og argumenter er blevet forberedt og gennemarbejdet grundigt før de egentlige møder, og de er måske blevet styrket af den viden, som vi uundgåeligt måtte have om andre landes synspunkter på en lang række områder, men jeg tror som sagt ikke, at resultatet er ændret heraf. Derimod vil jeg naturligvis ikke afvise, at det generelle resultat og den måde, forhandlingerne føres på, er påvirket af, hvem der er formand for Rådet, og hvordan dette formandskab administreres.

Tang Sørensen (FP):

I Romtraktaten er målsætningen for den landbrugspolitik, der skal føres i EF, udtrykt ved, at landmanden skal sikres rimelige indkomster, og at forbrugerne skal sikres rimelige priser på fødevarerne. Der er tilsyneladende en indre modstrid imellem disse to forhold i målsætningen. Hertil må siges, at konflikten imellem køber og sælger altid vil være til stede. Det gælder også under helt fri prisdannelse, hvor den langsigtede balance nås ved et prisniveau, der giver dækning for producenterens omkostninger ved varens fremstilling.

Sagt mere populært går landbrugsordningerne ud på at sikre landmændene en rimelig betaling for deres produktion. Herved burde man sikre, at landmændene i forhold til andre befolkningsgrupper opnår en rimelig levedod, således at muligheden for, at der stadig er nogen, der fortsat ønsker at blive landmand, holdes ved lige. For det andet får landmændene råd til at fremme produktivitet ved at investere i de tekniske muligheder, der i dag findes med hensyn til både bygninger og maskiner. For det tredje sikres landets befolkning en stabil fødevarerproduktion og landets valutakasse en livsnødvendig valuta.

Det foreliggende resultat af forhandlingerne vedrørende landbrugspriserne for produktionsåret 1978-79 er set med danske landmænds øjne ikke særlig tilfredsstillende. Omkostningsniveauet, herunder vort renteniveau, gør, at der i dag ikke mere tales om at sammenligne landmændenes indkomster med indkomster inden for andre sektorer i det danske samfund.

Men hvad der er endnu mere alvorligt med henblik på fremtiden, er, at den nuværende situation gør det næsten umuligt for landmændene at modernisere deres bedrifter og forøge deres produktion, uden at deres og deres familiers levevilkår forringes. I stedet for at kunne kompensere bare delvis den enorme omkostningsstigning med højere markedspriser har landmændene i de forløbne år oplevet stagnerende priser for en lang række af deres produkter. Hvis man tager hensyn til inflationsraten og især til de større udgifter ved udskiftning af produktionsudstyret, er faldet i landmandens indkomst udtrykt i reale enheder endnu mere mærkbart. De reelle fremskridt, man i de foregående år har for-

[Tang Sørensen]

søgt at skabe for at mindske afstanden mellem landmændenes indkomster og indkomsterne inden for de øvrige grupper i samfundet, er derfor med det indgåede forlig blevet omstødt. Forliget tager hverken hensyn til efterslæb eller til nødvendig forhøjelse af landmændenes købekraft. I øvrigt er det min klare overbevisning, at forligsresultatet er baseret på de mest moderne landbrugsbedrifter. Den nuværende indkomstsituation gør det imidlertid umuligt for landmændene at modernisere deres brug gennem egen finansiering, og selv kreditvejen er vanskeligt farbar grundet på den uhyggelig høje rente.

Når man så samtidig ser, hvilke forslag der ligger på folketingets bord i dag – her tænker jeg på det nye landbrugslovforslag og regeringens lovforslag om at forhøje den amtskommunale grundskyld fra 13 til 15 promille – når man ser denne række af forslag sammenholdt med resultatet fra disse EF-forhandlinger, må man sætte et meget, meget stort spørgsmålstegn bag ved det opnåede resultat.

Det burde derfor have været et betydelig mere positivt resultat, landbrugsministeren var kommet hjem med. En stigning på 5-6 pct. på basisprisen ville have været mere realistisk.

Endvidere burde der have ligget en klar aftale om afvikling af de monetære udligningsbeløb. Vi har jo oplevet gang på gang i det forgangne år i markedsudvalget, når vi skulle tage stilling til et eller andet problem i EF, at der var givet løfte om, at de monetære udligningsbeløb skulle afvikles over en fast årrække med en fast rate pr. år. Dette resultat, som vi troede på ville blive en realitet, har man nu i forbindelse med de forhandlinger, som har fundet sted, tilsyneladende solgt.

En større stigning af basispriserne ville sandsynligvis have gjort det nemmere især over for Tyskland og Beneluxlandene at komme igennem med en ordning med hensyn til afvikling af de monetære udligningsbeløb inden for et fastsat åremål.

EF får af mange skylden for den inflation, vi i dag er vidne til. Især er der mange kritikere, der mener, at den førte landbrugspolitik skulle være årsag til dette. Denne politik skulle være årsag til, at leveomkostningerne stiger så stærkt i Danmark. EF har efter min opfattelse ikke bidraget til denne inflation.

Det er priserne på verdensmarkedet, der er steget kraftigt, idet der er knaphed på mange råstoffer. Især har de store stigninger på olie inden for de sidste fem år i allerhøjeste grad været en medvirkende årsag til den forøgede inflation, vi har i dag.

EFs landbrugspolitik har indtil nu været et forsøg på at holde så stabile priser som overhovedet muligt, og det er klart, at uden vores medlemskab af EF ville fødevarerpriserne være steget endnu langt mere i Danmark, end tilfældet er. Når fødevarerprisstigningerne i Norge og Sverige har været forholdsvis moderate de sidste år, skyldes det, at man i disse lande har forøget de direkte tilskud til landbruget i de sidste år meget kraftigt. Det samme gør sig jo gældende i en lang række af EF-landene til stor skade for dansk landbrugseksport.

Jeg har så sent som i dag set et tidsskrift fra en sammenslutning af tyske landboforeninger, hvor landboforeningerne over for den tyske regering stiller krav om, at de nationale støtteordninger til det tyske landbrug efter det EF-forlig, som nu er indgået, skal forøges. Det er en ting, som vi med danske øjne må se med meget stor bekymring på.

Jeg tror, det er en forkert vurdering, man er kommet til under disse prisforhandlinger i år, at en 2 pct.s stigning på landbrugsprodukterne bl. a. skulle være medvirkende til, at vi får en mindre overskudsproduktion. Jeg frygter, at de utilstrækkelige prisstigninger, som man nu, set med danske øjne, er kommet frem til, ikke vil være en medvirkende årsag til, at bjergene af skummetmælk vil blive mindre.

Overskudsproblemerne i EF er store i dag, det må vi erkende. Men den kendsgerning må undre mange, at EF, samtidig med at vi har store problemer med diverse bjerge af fødevarer, i dag er verdens største importør af landbrugsvarer. I 1976 var importen tre gange større end eksporten. Det er efter vores opfattelse en forfejlet politik, der er årsag til denne problemstilling. Det må da være EFs landbrugsministres opgave at forøge eksporten og forbruket af landbrugsvarer. Vi ved jo alle, at EFs landbrugspolitik er den største økonomiske aktivitet i EFs husholdning.

Lad mig sluttelig konkludere: vi erkender, at prisforhandlingerne har været vanskelige i år. Men dette må ikke være en undskyldning

[Tang Sørensen]

for det opnåede forlig eller resultat, et resultat, som jeg finder ikke er tilfredsstillende, hverken for den danske landmand, det danske samfund eller EFs samlede landbrugspolitik.

Dorte Bennedsen (S):

Forespørgselsinstitutionen har til formål, at folketinget kan få lejlighed til at drøfte større politiske emner af vigtig karakter på et relevant tidspunkt. Men det forekommer mig mere end vanskeligt at få øje på meningen med en drøftelse af landbrugsprisforhandlingerne i maj måned, hvor en debat her i huset ikke har nogen som helst mulighed for at øve indflydelse på de faktiske resultater i Bruxelles. Men nu er forespørgslen altså anmeldt, og så må vi jo anvende en arbejdsdag på den, vel vidende, at vi har mange andre arbejdsopgaver, som i nok så høj grad burde kræve vores arbejdsindsats.

Udgangspunktet for den årlige fastsættelse af EFs landbrugspriser er Romtraktatens ord om, at fastsættelsen af landbrugspriserne skal sikre landmanden en indkomst, som ligger på linje med gennemsnitslønnen for arbejderne i det pågældende område, og at den skal sikre forbrugerne stabile forsyninger til rimelige priser. Bl. a. for at sikre stabiliteten indførte man systemet med interventionsopkøb og deraf følgende fryselagring, således at man ad den vej kunne udjævne udsving mellem gode og dårlige produktionsår. Så langt, så godt. Det var også forståeligt, at dette system ville indebære, at forbrugerpriserne aldrig ville gå helt i bund, men gevinsten skulle til gengæld være, at de heller aldrig ville ryge helt til tops.

Men her begyndte systemet at halte. Ser man tilbage over en årrække, ser man, at Ministerrådet hvert år forhøjede mindstepriserne på landbrugsvarerne, også på de områder, hvor der har været en massiv overproduktion, senest inden for mælkesektoren. Herved har man medvirket til at opmuntre til yderligere produktion, og derefter har man med fynd og klem taget fat på at debattere, hvorledes man kunne skaffe sig af med overproduktionen. Det har i denne forbindelse unægtelig ikke skortet på fantasirigdom, men derimod nok iblandt på realisme, når man skulle vurdere, hvad de europæiske forbrugere ville acceptere. Således har man i

perioder f. eks. solgt overskudsproduktioner til tredjelande til priser, der lå langt under dem, der skulle betales i fællesmarkedet.

Den egentlige, grundlæggende årsag til de problemer, vi til daglig mærker i landbrugspolitikken, er et strukturproblem, et spørgsmål om at finde frem til den rimelige størrelse på vores landbrugsbedrifter. Det er ikke et problem, som gør sig så meget gældende i Danmark, som det gør ude i Europa, hvor der findes alt for mange små og urentable landbrug.

At lægge strukturen om i det europæiske landbrug er imidlertid en stor og vanskelig opgave, som ikke lader sig løse fra i dag til i morgen, men hvis man ønsker at vinde forståelse for målsætningen i landbrugspolitikken: at sikre landmanden en rimelig indkomst og forbrugeren forsyninger til rimelige priser, gør man klogt i ikke at ville dække over eller forsøre de oplagte urimeligheder, som opstår på grund af strukturproblemerne og delvis på grund af tidligere politik ved visse prisfastsættelser.

Det ville være klog politik, hvis man åbent erkendte, at vi i en overgangsperiode, indtil strukturproblemerne er løst, til stadighed vil kunne opleve overproduktion i den ene eller den anden sektor også ud over det, som er fundet nødvendigt for forsyningssikkerheden, og hvis man erkendte, at denne overproduktion skal kunne komme forbrugerne i fællesmarkedet til gode.

Når man ser på den landbrugspolitik, som er lagt frem af den nuværende landbrugskommissær, må man åbent erkende, at der er taget fat på en række af de grundlæggende problemer. Ser man på det forhandlingsforslag, som blev fremlagt fra Ministerrådet i denne vinter, og som blev færdigbehandlet natten mellem torsdag og fredag i sidste uge, må man med glæde notere sig, at det indeholder foranstaltninger til forbedring af strukturproblemerne i Middelhavsområdet, som jo netop repræsenterer et af de store problemer i EFs landbrugspolitik.

Endvidere er der i hvert fald taget fat på problemerne med hensyn til afvikling af de monetære udligningsbeløb, som jo udgør en alvorlig økonomisk belastning for Fællesskabet. Det havde været ønskeligt, om man var gået en kende mere håndfast ind i disse problemer, men det må i hvert fald noteres, at man har taget fat på problemet.

[Dorte Bennedsen]

Det er selvsagt, at i et kompromis som det, forhandlingsresultatet er udtryk for, kan man ikke være lige begejstret for alle enkeltheder. Således havde det nok været rimeligere, at der ikke havde fundet en forhøjelse af mælkepriserne sted, så længe vi fortsat er belastet af en alt for stor produktion. Når det oven i købet sker samtidig med en nedsættelse af medansvarsafgiften fra 1,5 pct. til 0,5 pct. og en udskydelse af beslutningen om en eventuel suspension af interventionsopkøb for skummetmælkspulver, kan man befrygte, at forslaget ikke på dette område vil have en tilstrækkelig dæmpende virkning på produktionen.

Til gengæld må man på den positive side notere sig, at der er truffet foranstaltninger til fremme af afsætningen af mælkeoverskuddet, herunder bl. a. et aldeles fortrinligt skolemælksprogram, endnu et udtryk for, at man er ved at blive klar over, at overskudsproduktioner bør komme Fællesskabets egne borgere til gode, således som det også var tilfældet med smørret i den forgange vinter.

Sidst, men unægtelig ikke mindst indebærer prispakken i år kun en prisstigning på 2,2 pct., hvilket er overordentlig vigtigt, dels fordi der derved ikke animeres til yderligere overskudsproduktion, dels fordi det kun fører til meget moderate stigninger i forbrugerpriserne i et Europa, som i forvejen er ramt af økonomiske problemer.

Når det nu konstateres, at prisforhandlingerne endte med en forhøjelse på 2,2 pct. i forhold til 1977-priserne, skal det – ikke mindst i lyset af de bemærkninger, der kom fra fremskridtspartiets ordfører – understreges, at der for de danske landbrugsproducenter er tale om en prisforhøjelse i forhold til 1977, der reelt er væsentligt højere, nemlig på 7,8 pct. Det skyldes, at Danmark ved devalueringen af den danske krone i august 1977 også devaluerede den grønne krone, sådan som det også er sket ved tidligere devalueringer, og derved blev der en økonomisk fordel for de danske landbrugsproducenter.

Alt i alt må man om forhandlingsresultatet sige, at det med sin afdæmpning af prisstigningerne og med sine foranstaltninger til en begyndende løsning af de grundlæggende problemer i EFs landbrugspolitik er et første skridt til at bane vej for en bredere forståelse for den landbrugspolitik, som vi vel alle, baa-

de forbrugere og producenter, er interesserede i kommer til at virke efter sin målsætning.

Ove Jensen (FP):

Fru Dorte Bennedsen var nærmest fornærmet over, at folketinget i dag skal bruge tid på at drøfte de priser, landmændene opnår for deres produkter. Fru Dorte Bennedsens udtalelser er nok desværre karakteristiske for en stor del af folketingets medlemmer. Man interesserer sig meget lidt for de erhverv, vi alle sammen skal leve af, og det er nok en af årsagerne til, at det står så dårligt til herhjemme med hensyn til både valutaforholdet og beskæftigelsen.

Landbrugsministeren har tidligere været beskæftiget inden for bankvæsenet og burde derfor, i hvert fald på dette tidspunkt, have haft en vis indsigt i økonomiske forhold. Men når man vurderer det resultat, landbrugsministeren har opnået ved landbrugsprisforhandlingerne i Bruxelles, er der meget, der tyder på, at landbrugsministeren nu har været politiker i så mange år, at han har glemt alt om, hvad han engang lærte i banken, for det er en rigtig dårlig forretning, landbrugsministeren har afsluttet i Bruxelles, både for de danske landmænd og set ud fra en nationaløkonomisk betragtning for det danske samfund som helhed.

Det er indlysende, at et land, der for det første er selvforsynende med fødevarer og derudover kan eksportere ca. $\frac{3}{4}$ af hele sin landbrugsproduktion, må være interesseret i den højest mulige pris for sine eksportvarer.

Landbrugsministeren er sikkert bekendt med, at vores betalingsbalance ikke har det alt for godt i øjeblikket. Landbruget er et af de erhverv, der har mulighed for at bedre på dette forhold, men det forudsætter naturligvis, at produktions- og afsætningsvilkår ikke bliver ødelagt fra politisk side, som det her er sket.

Hvis vi var i den situation, at vi i stedet for at skylde over 50 mia. kr. væk til udlandet havde et tilsvarende beløb til gode, kunne vi måske tillade os at se stort på, hvad vi fik for vore eksportprodukter. Men sådan er forholdet jo ikke, og derfor er det meget utilfredsstillende, at landbrugsministeren ikke har opnået et bedre forhandlingsresultat i Bruxelles.

[Ove Jensen]

Landbruget har ved den nye prisaftale ikke engang fået dækning for halvdelen af den forventede stigning i produktionsomkostningerne, og det vil sige, at landmændene må gå ned i realindkomst, hvad der ikke forekommer rimeligt i betragtning af de lave indkomster, landmændene i forvejen har.

Da lønmodtagerne sidst fik deres indkomstforhold fastsat, skete det med en forhøjelse på 6 pct., som imidlertid ret hurtigt blev til 10 pct. At de 6 pct. blev til 10 pct., har skadet konkurrenceevnen, og det har medført mere arbejdsløshed og mere valutagæld. At landbrugets prisforhøjelser kun blev på godt 2 pct., vil også medføre mere valutagæld, fordi indtjeningen fra landbrugsekporten bliver mindre, så der er kun udsigt til mere gæld til udlandet og flere arbejdsløse, så længe vi har en regering, der kommer galt af sted med alt, hvad den foretager sig.

Medens der kun blev uddelt pebernødder til dansk landbrug, vil der fra EFs Landbrugsfond blive udbetalt milliardbeløb til Middelhavslandene, og disse beløb skal de danske skatteydere naturligvis også være med til at betale.

Landbrugsministeren har flere gange givet udtryk for, at han ønsker den animalske produktion inden for landbruget udvidet. Det er et ønske, som sikkert deles af de fleste, men for at det kan lykkes, er det nødvendigt, at der skabes rimelige forhold for landbruget at producere under. Det har landbruget ikke, men det er desværre nok endnu ikke gået op for landbrugsministeren.

Kofoed (V):

Denne forespørgselsdebat kan man have sin tvivl om rigtigheden af. Efter min opfattelse er den faktisk lidt overflødig allerede af den grund, at regeringen har tilsluttet sig EF-forliget om landbrugspriserne. Så hvis man tænkte den hypotetiske tanke, at man ville vælte regeringen, smide landbrugsministeren ud, ville forliget stadig væk bestå, og det ville vi være forpligtet af. Når fremskridtspartiet ønsker debatten på nuværende tidspunkt, må det være for at kritisere forliget i stærke vendinger, hvad man tilsyneladende også har gjort, selv om det har været lidt svært for mig at få indtryk af, hvad kritikken indeholder.

Så vidt jeg husker, havde fremskridtspartiet ikke nogen indvendinger, da man drøftede prisforslaget og kompromisforslaget i markedsudvalget. Alligevel accepterer vi debatten, og jeg skal så komme med nogle bemærkninger vedrørende prisforslaget.

På forhånd må jeg konstatere, at Danmark vel ikke havde noget egentligt i klemme i disse prisforhandlinger, fordi, som det også blev sagt af ordføreren for socialdemokratiet, landbrugspriserne inden for det danske landbrugerhverv havde nået prisforhøjelsen, inden prisforslaget blev fremsat. I kraft af devalueringen af den grønne krone og i kraft af de andre ting lå vi for så vidt med en højere pris i Danmark end de andre, så på det område kan man sige, at det danske landbrugerhverv nåede prisforslaget, inden prisforslaget blev fremsat, og derfor nok ikke har haft så meget i klemme.

Alligevel må man konstatere, at vi stod i en vis farlig situation, dels fordi vi har formandskabet, som kan indebære, at man bliver nødt til at skjule sine egne nationale interesser, hvorved man kan risikere at komme til at betale desangående, dels tror jeg nok, at der var et risikomoment i regeringens holdning til de monetære udligningsbeløb, som man kørte vældig kraftigt frem med både i 1976 og 1977.

Vi er fra venstres side principielt enige i, at de monetære udligningsbeløb virker forvridende på handelsmønsteret, ikke at de forhindrer handelen med landbrugsvarer, men de monetære udligningsbeløb medfører, at produkter eksporteres til lande, som ikke er naturlige eksportmarkeder, men på grund af de monetære udligningsbeløb bliver det muligt at fremme en sådan eksport. Et eksempel er jo, at Vesttyskland har en stigning i eksporten af mejeriprodukter til England på omkring 15 pct. på årsbasis, og det er ikke naturligt, at en produktionseksportstigning kan finde sted så hurtigt. Derfor er det i princippet rigtigt, at de monetære udligningsbeløb kan skade.

På den anden side må man også være opmærksom på, at de monetære udligningsbeløb er til, fordi man ikke har kunnet blive enig om en økonomisk-valutarisk politik i Fællesskabet, og derfor må man have de monetære udligningsbeløb for at afbøde de uheldige virkninger af de forskellige flydende kurser, der er i Europa. Her kom regeringen

[Koføed]

nok i klemme, fordi man satte ind på enkelt-sektorer, og det vil sige, at pludselig blev Danmark angrebet vældig kraftigt på sit ømme punkt, nemlig svinekødsektoren, selv om vi her fra folketinget gav udtryk for, at vi ikke kunne acceptere, at man pillede en enkelt gruppe af sektorer ud og begyndte at devaluere de monetære udligningsbeløb her. Risikoen var der, og jeg må sige, at vi kom ikke uden om risikoen.

Det andet problem, som man også kan sige var uheldigt, var, at statsminister Anker Jørgensen, som jo er formand for EFs Ministerråd i perioden frem til 1. juli, på en eller anden mærkelig måde kom til at blande sig ind i den franske valgkamp. Man kan så sige, at det måske var ham, der fik æren for, at Giscard d'Estaings fløj vandt valgkampen, men det vedkommer ikke denne landbrugsdebat, bortset fra at det naturlige interessefællesskab, som Frankrig og Danmark har haft, kølnedes, således at franskmændene åbenbart fortsatte angrebet på vores ømme punkt, nemlig svinekødet. Jeg tror altså, at vores egen lidt mærkelige facon at drive udenrigspolitik på har skadet os og gjort det endnu vanskeligere for landbrugsministeren at forsvare de danske synspunkter.

Jeg vil sige, at det var et held for landbrugsministeren, at udenrigsministeren først lavede sin anden brøler i EF-Parlamentet på så sent et tidspunkt, at landbrugsministeren dog kunne få afsluttet forliget, inden det var rygtedes til Landbrugsrådets forsamlinger. Men resultatet var altså, at vi måtte bøje os på svinekødsområdet. Det betyder formentlig et valutatab på mellem 50 og 100 mill. kr., alt efter hvordan markedssituationen vil udvikle sig.

Ellers må man sige, som jeg sagde i min indledning, at landbrugsforliget, prisforliget, som sådant vel ikke har været til ugunst for danske interesser. Det hilses jo også med glæde i alle de andre europæiske lande, og det er interessant at se, hvordan hver regering bryster sig af at have opnået fantastiske resultater. Jeg må sige, at den danske regerings holdning har været mere moderat i den forbindelse.

Må jeg så sige lidt om principperne i landbrugspolitikken. Der har været talt lidt om minimumsprisssystemet. Jeg mener, at minimumsprisssystemet er det rigtige system. Der er nok nogle, der misforstår det og tror, at et

minimumsprisssystem er et maksimumsprisssystem. Det vil sige, at man tror, at disse prisforhandlinger går ud på at få så høj en pris som overhovedet muligt. Det er nok det, der har været fejlen. Hver national interesse har ment, at den skulle have så meget med hjem som muligt, uden at tænke på konsekvenserne på et senere tidspunkt. Sektorer, hvor minimumspriserne er kommet for højt op, er mejerisektoren og oksekødsektoren. Når man først får en minimumspris, der er for høj, sætter man markedsmekanismen ud af kraft, og det vil sige, at man producerer ikke af hensyn til markedet, men fordi der er en garanteret pris, der er for gunstig. Derefter får man problemer politisk for at få disse overskudslagre væk. Så langt er vi fuldstændig enige med regeringen.

Det næste er, at minimumsprisssystemet er noget, man principielt også går ind for på arbejdsmarkedet. Der har man nøjagtig det samme eksempel. Man presser fra organisationerne og fra politisk side minimumsprisssystemet op på et for højt niveau med det resultat, at man også får overskudsproblemer på dette marked. Det mest typiske eksempel er Danmark, hvor vi har et overskudslager på 200.000 arbejdsløse. Det er også, fordi man ikke vil acceptere minimumsprisssystemets virkninger og konsekvenser. Nogle kan se, at det er rigtigt på landbrugsområdet, men man kan altså ikke se, at det også er rigtigt på de andre områder, og så skal vi til at lappe med forskellige tilskud til skolemælk, understøttelse, og hvad man nu ellers finder på. Det skaber så igen politiske problemer. Så langt, så godt med hensyn til landbrugspriserne.

Dernæst er det op til regeringen at udnytte de muligheder, som landbrugsprispolitikken forer med sig, og da bliver man jo lidt skeptisk, når man så ser, hvilke konsekvenser der drages af den prispolitik, der føres i EF. Regeringen handler jo stik modsat af, hvad meningen i og for sig var, for der er fantastiske muligheder for vores landbrugserhverv for at eksportere til 260 millioner forbrugere i Fællesskabet. Men hvad gør man her? Man forer ikke en inflationsdæmpende politik, man forer ikke en rentepolitik, og man forer heller ikke en skattepolitik, der gør det muligt for landbrugserhvervet at udnytte den frie markedsprisdannelse i Europa.

[Koføed]

Når man nu tager det sidste op f. eks., så har jeg læst redegørelsen fra skatteministeren for, hvad han nu finder på. Fradrag for ejendomsskatter skal afskaffes. Der skal indføres værdistigningsskyld. Den primærkommunale grundskyld skal ligge på et vist niveau osv. osv., altså man går ind for en prispolitik med et minimumsprisystem og ønsker, at vi skal udnytte dette. Men hvad gør man så herhjemme? Man lægger alle hindringer i vejen for, at dette erhverv kan udnytte disse muligheder. Hvad er vilkårene i de andre lande? De er, at man ikke har de ekstraordinære nationale foranstaltninger, der forhindrer landbrugserhvervet i at udnytte denne situation. Derfor skal det være vores opfordring til regeringen, at den nu spekulerer på, hvad det egentlig er, man vil. Vil man stå ved, at man ønsker en stigning af den animalske produktion, således at man kan udnytte landbrugspolitikken og dens minimumsprisystem? Eller ønsker man det ikke? Hvis man ønsker det, må man tage konsekvenserne og lade være med at lægge hindringer i vejen. Det er klart, at man kan ikke få et erhverv til at ekspandere, hvis man diskriminerer i forhold til andre erhverv. Det tyske landbrug, som er det mest ekspansive i Europa i øjeblikket, som øger sin produktion, og som øger sin eksport, hvilke forhold har det på hjemmefronten politisk i forhold til dansk landbrug? Det har en indkomstbeskatning, som er skønmæssig, det har en rente, der ligger på under det halve af, hvad vi har, og det har større tilskud til forskning osv. Det vil sige, at der lægger man ingen hindringer i vejen for landbrugserhvervets udfoldelse. Så har de selvfølgelig også fordelene ved de positive monetære udligningsbeløb, men man har åbenbart en større forståelse af, hvad det drejer sig om på europæisk plan, end den danske regering har.

Til slut skal jeg sige lidt om prisforligets andre områder. Jeg synes, at Middelhavspolitikken skal hilses med glæde også i Danmark, og jeg kan ikke være enig med fremskridtspartiets ordfører, der sagde, at det skal danske skatteydere betale. For det første må jeg minde om, at omkring 12-14 pct. af EFs budget betales ikke af danske skatteydere overhovedet. Det er importafgifter på varer, der indføres til Europa, og de betales af tredjelande. Dernæst må jeg sige, at de beløb, de danske skatteydere betaler, er forsvindende

små i forhold til den sikring, der ligger. Og endelig må det også være i dansk interesse at sørge for, at landbrugserhvervet i Italien og i Sydfrankrig bliver ophjulpet, således at man kan få lige konkurrencevilkår. Hvis det er meningen, hvad vi også har givet tilslutning til, at de tre andre lande i Sydeuropa skal ind i Fællesskabet på et eller andet tidspunkt, er det meget nødvendigt, at man også har en vis solidaritet, således at italienerne kan komme med. Det ligger også i landbrugspolitikens principper, så det hilser vi også med tilfredshed.

Vi må altså hilse med en vis tilfredshed, at landbrugsforliget ikke er så ringe endda. Hvor ringe eller hvor godt det er, afhænger af den nationale regering i Danmark. Hvis den nationale regering mener, at det er et godt prisforlig, kan vi udnytte det, men man kan ikke udnytte mulighederne med de tanker, man har om et skatteforlig, og hvad man ellers har i tankerne i dag. Så kan man godt sige, at det var et dårligt forlig. Der er lagt op til et udmærket forlig, men det afhænger af, om den danske regering forstår at give landbrugserhvervet chancer for at udnytte det. Det håber jeg, men mit håb er måske ikke så stort.

Lowzow (KF):

Også jeg har ligesom den socialdemokratiske ordfører været noget forbavset over tidspunktet, der er valgt til denne debat. Fremskridtspartiets ordfører insinuerede, at hvis man ikke syntes, dette tidspunkt var det rette til at debattere landbrugspriser, var man ikke interesseret i landbrugets forhold. Til det vil jeg nu nærmere sige, at hvis fremskridtspartiet ikke har andet at tilføre debatten, end hvad vi har hørt i dag, så har fremskridtspartiet ingen interesse for landbruget. Men så har vi da i hvert fald fået noget ud af denne debat, hvis vi kan konstatere det.

Jeg havde måske ventet, at fremskridtspartiet var lige så urealistisk, som det plejer, og havde tilbudt landbruget guld og grønne skove. Det var der også tilløb til i det sidste indlæg. Det samme har vi jo hørt i fiskeridebatten. Det var en mærkværdig nøgtern tale, der kom fra den første ordfører, så jeg troede, at det havde holdt, men det gjorde det ikke helt.

[Lowzow]

Når vi skal diskutere landbrugets problemer, må vi også se på dem som nationale – det har flere været inde på – og vi deler problemerne med mange andre erhverv i dette land. Når vi skal se på, hvilket grundlag man har forhandlet på, må man altså se på, at det danske landbrug har et hovedproblem, og det er den høje rente. Den rammer dette erhverv hårdere end noget andet, fordi vi har den meget langsomme omsætningshastighed – man kan groft sige, at omkring et år er en normal omsætningshastighed for de grundlæggende varer i landbruget – og vi har det enorme kapitalbehov, som i sig selv bygges op af den høje rente og større kapitalbehov osv. osv., kædet sammen med hele landets økonomi. Hvis vi ser på, hvordan det har udviklet sig i den tid, vi har været i Det europæiske Fællesskab, kan man se, at et vejet gennemsnit af den effektive rente på nyoptagne obligationer viser, at man i 1971-72 måtte regne med en rente på godt 12 pct. for landbruget på disse papirer, mens man i 1977-78 er kommet op på en rente på 16,9 pct., vist 16,4 pct. i de sidste måneder, altså en enorm rentestigning, og hvis vi skal sammenholde det med de lande, vi skal konkurrere med, svarer det næsten til den dobbelte rente af, hvad man er pålagt i disse lande.

Der har fra landbrugets side været ført regnskab over, hvad det betyder, og det viser sig, at hvis man investerer i nye stalde, så sluger denne overrente i den første årrække simpelt hen det overskud, der skulle være blevet til landmanden til arbejds løn. Det vil sige, at for at betale denne rente må han afskrive en fortjeneste i de første år, han kører med nyinvestering. Det er ganske givet, at det gør det meget tvivlsomt for mange at kaste sig ind i en sådan investering, hvor endda mange andre ting også er usikre. Det er givet, at dette forhold kan EFs priser overhovedet ikke tage hensyn til. Det er et rent dansk problem, som det må påhvile de danske politikere at få kædet ind i billedet omkring landbruget og landbrugets priser.

Meningen var, som det også er sagt her i dag, at vi skulle have samme priser på landbrugsvarerne i hele EF og dermed have en jævn flydning af varerne, både de færdige produkter og råstofferne. Men så kommer jo den generelle økonomi ind og vælter hele idealbilledet. Det er valutasingningerne, der for en stor del er den ødelæggende faktor for

landbrugets prisforhold. Tag f. eks. D-Marken: da vi gik ind i fællesmarkedet, skulle der 100 DM til 13,25 £. I dag er det sådan, at man for 100 DM får 26,50 £, altså et meget stort prissving bare i årene fra 1971 til 1978. Det giver de nok så bekendte spændinger landene og priserne imellem, og undervejs har man så arbejdet med grønne valutaer for at få en fast pris, der ikke tog hensyn til dette.

Når man så får den stadige variation alligevel på valutaerne, holder de grønne valutaer ikke, og så er man nødt til at komme ind med de monetære udligningsbeløb, som alle er enige om er nødvendige for en kortvarig regulering af disse valutaudsving. Men det, som jeg i øvrigt tror markedsudvalget har været enig om i det sidste par år, er, at når disse udligningsbeløb er kommet ind, har de ikke været til at få væk igen, og de er blevet en politisk faktor i de lande, der desværre er større og stærkere end vi. Det har faktisk ikke været til at få dem fjernet, og selv om der har været en tendens til det denne gang, er den meget lille.

Hvis vi ser på spændingen, hvad forskellen er på disse beløb i øjeblikket og så den reelle valuta, er det sådan, at England kører med en plusværdi på 34 pct., Italien med en plusværdi på 19 pct. og Frankrig med en plusværdi på 18 pct., mens Tyskland har en minusværdi på 7,5 pct. Det vil altså sige, at disse plusværdier var reelt det, som fødevarerne burde stige med i England, hvis vi fik en valuta, der svarede til den reelle valuta, hvis den grønne valuta blev sat lig med den reelle valuta. Det eneste land, der ligger så nogenlunde neutralt over for dette, er Danmark, fordi vi fulgte vores tre devalueringer i 1976 og 1977 op med en regulering af den grønne valuta med det samme. Men på dette grundlag, med en stærk forvriddning, med en stærkt ændret politisk betydning af disse spændinger, er man altså gået til forhandling fra dansk side i EF, og så kan man sige: og i øvrigt ikke fået forrykket ret meget i det generelle billede.

Det er klart, at prisfastsættelserne er altid et kompromis. Det er i øvrigt næsten utroligt, at man kan lave et kompromis mellem så forskellige interesser som dem, der findes i disse lande. Jeg kan da godt glæde mig over, også på landbrugsministerens vegne, at han har vundet erfaringer ved det, det er nok ik-

[Lowzow]

ke spildt, men man kan vel aldrig blive for erfaren i disse sager.

Vi kan se af resultatet af dette, at det er de mindste prisstigninger, der har været i de år, vi har været deltagere. Det vil i hvert fald sige for forbrugeren, at det bliver de mindste prisstigninger for forbrugeren også. Vi kan se, at det har ramt dansk svineproduktion specielt i dette tilfælde. Det er noget, vi ikke har været vant til, og det kan blive meget kedeligt for svineproduktionen, idet man samtidig kan regne med, at de generelle priser vel nok er faldende på vej ud af dette år, og at man derved kommer ind i en krise for især baconproduktionen.

Vi kan for det tredje se, at der ikke er nogen fastlagt afvikling af disse monetære udligningsbeløb, som er en stor del af vores problem. Der er en hensigtserklæring om det. Vi ved, hvor svært det er at fastholde noget sådant inden for et internationalt samarbejde. Vi har ikke fået det, som vel nok var det stærkest ønskede fra dansk side, en fast afvikling af disse beløb. Jeg skal ikke sige, om man havde regnet med at kunne få det igen, men det må i hvert tilfælde være et punkt, som man fra den danske regerings og det danske folkets side følger stærkt op også i de kommende måneder, uanset det resultat vi er kommet til i dag.

Man kan faktisk i disse prisforhandlinger ikke se noget nyt i forhold til, hvad der har været før, ikke nogen rigtig linje, som fremtidig kan sikre landbrugsordningerne, som givet vil komme ud i svære tider i Det europæiske Fællesskab på grund af de enorme omkostninger.

For danske landbrug, må man sige, har der dårlig nok været dækning i dette forlig for de omkostninger, som allerede er kommet til landbruget. Der kan blive ca. 3.000 kr. pr. brug i Danmark, og det er udgifter, som allerede er indgået i gårdens regnskab, dels over skattesiden, dels over generelle omkostninger, så det er altså ikke engang en friholdelse for de beløb.

Om der er en afbalancering på europæisk plan, er måske svært at sige i øjeblikket, hvor man ikke helt kan overse, hvad de sydeuropæiske aftaler indebærer, men at en afbalancering er nødvendig, er helt givet, for kommer der en meget stor forskydning i forholdet mellem, hvad der bliver dækket, for henholdsvis de nordeuropæiske lande og de

sydeuropæiske lande, ender vi i nationale ordninger og før eller senere et så politisk spil i alle landbrugsordningerne, at de bryder sammen. Vi er derfor nødt til også at acceptere en rimelig udvikling i prisfastsættelserne, som vedrører hele Middelhavssektoren.

Vi må også gøre os klart, at den generelle krise må med ind i prisniveauet ved landbrugsforhandlingerne. Den generelle krise rammer nemlig forbruget og dermed generelt også vor mulighed for eksport og for udvidelse af eksporten, samtidig med at den ved dette er med til at bremse den naturlige strukturrationalisering alene på grund af arbejdsløsheden i hele Europa.

Men et andet problem har vi liggende, det er ikke løst ved disse prisforhandlinger, og jeg ved ikke, om vores minister kan udtale sig om, hvorvidt der er nogen mulighed for at få ændret dette. I dag er det sådan, at New Zealand har næsten 40 pct. af smørmarkedet i England, dvs. at det er Dominionsprivilegierne, som er så kraftige, at selv om der foreligger en generel hensigtserklæring om, at de kun skal have 25 pct., er de faktiske forhold, at de ligger på 40 pct. og altså er en enorm konkurrent til os.

Et andet problem er, at vi importerer ca. 20 mill. t majs fra tredjelande. Det er i mange tilfælde selvfølgelig aftaler med u-lande og generelle to- og tresidede handelsaftaler, der kommer ind i dette, men der ligger et problem i denne store import, som måske kunne påvirkes ved en meget lille forhøjelse af tærskelpriserne.

Endelig ved vi jo, at samtidig med at vi importerer denne store mængde, som ene går til foder, eksporterer vi hvede ud af Det europæiske Fællesskab med tilskud. Det vil altså sige, at vi modvirker den bevægelse, som vi selv lukker ind, og så må vi med tilskud eksportere ud af fællesmarkedet. Det synes ikke umiddelbart logisk.

Der er altså ting, som vi bør se på, og som vi må bede vores formandskab om at arbejde videre med og lægge op til kommende formandskaber i Det europæiske Fællesskab.

En anden ting, som man også må forberede, er udvidelsen af Det europæiske Fællesskab med Spanien, Portugal og Grækenland, lande, hvis optagelse i EF næsten indbygger konflikt på økonomisk vis. Det er store økonomiske problemer, der kommer ved denne optagelse, og der bliver store økonomiske

[Lowzow]

problemer for landbrugsordningerne, når vi får disse lande med ind. Der må derfor en politik til, som fører henimod en løsning af disse problemer.

Men vi må sige, som jeg sagde det for nogle dage siden om fiskeriet: dansk landbrug er afhængigt af EF. Det er en nødvendighed for de danske landmænd, at vi har det europæiske marked som et hjemmemarked. Det er en nødvendighed for os, at vi får en prisudvikling og en struktur på priserne i Det europæiske Fællesskab, som passer til dansk landbrug. Vi har intet alternativt marked til at dække vores grundproduktion. Det vil ikke sige, at vi ikke skal søge at eksportere i højeste grad uden for Europa, søge at opdyrke nye markeder, men vores økonomiske basis vil i overskuelig tid fremover komme fra Det europæiske Fællesskab, som derfor er altafgørende. Det, vi opnår på det europæiske marked med de europæiske ordninger, kan imidlertid ved en fejlslagen dansk generel politik og specielt ved en fejlslagen politik i landbrugshenseende fra den nationale regering ødelægges helt og totalt, så det ikke bliver muligt at udnytte de ting, der ligger i de europæiske ordninger, i det europæiske prisniveau, til fordel for den danske landbrugsproduktion og til fordel for den danske forbruger.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00, hvor vi først går til punkt 4 på dagsordenen: Spørgsmål til ministrene.

Mødet udsat kl. 12.01

Mødet genoptaget kl. 13.00

Meddelelser fra formanden:

Første næstformand (Grete Hækkerup):

I skrivelse af dags dato meddeler finansministeren, at han i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 3, ønsker at give tinget en *skriftlig redegørelse om de offentlige investeringer*.

(Redegørelse nr. IX).

Eksemplarer vil blive omdelt, og redegørelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Man gik først til dagsordenens punkt 4, som var:

4) Spørgsmål til ministrene.

1) Til *ministeren for kulturelle anliggender* af:

Poulsgaard (FP):

»Finder ministeren det rimeligt, at Vestjydsk Symfoniorkester i Esbjerg kun indspiller 26.773 kr. i entréindtægt på en sæson, når udgiften til orkestret er 2,1 mill. kr. pr. år, og vil ministeren drage omsorg for, at dette misforhold ikke kan fortsætte?«

(Spm. nr. 701).

Skriftlig begrundelse.

Der henvises til artiklen i Jyllands-Posten den 24. april 1978.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Finansudvalget gav i maj 1967 tilslutning til ansættelse af 10 professionelle musikere med løn som landsdelsorkestermusikere ved Vestjydsk Symfoniorkester fra den 1. september 1967.

Baggrunden for ansøgningen var, at der i Esbjerg og i egnen omkring Esbjerg havde manifesteret sig en levende og stadig voksende interesse for musik og musikaktivitet på en række forskellige områder. Ved ansættelse af musikere ville der kunne ventes en yderligere aktivisering af musiklivet i hele området. Der blev tilført symfoniorkestret nye, kvalificerede professionelle kræfter, og dermed kunne orkestrets standard blive højnet, der blev skabt nye muligheder for en øget koncertvirksomhed med varierende kammermusikensembler til gavn for musiklivet i landsdelen, og endelig blev der tilvejebragt en effektiv løsning af lærerproblemet på Vestjydsk Musikkonservatorium.

Når det gjaldt økonomien, så blev det fastlagt, at musikernes koncert- og undervisningsindtægter skulle indgå i orkestrets driftsregnskab på linje med orkestrets egne indtægter i øvrigt. Midlerne til driften derudover blev sikret ved ligelige tilskud fra staten og fra kommunal side, for statens vedkommende med hjemmel i den dagældende orkesterlovs § 4.

[Jørgen Junior]

Dette skulle angiveligt være udviklet i samarbejde mellem USA, Vesttyskland og Japan, idet muliggøre, at alle elektriske installationer sættes ud af funktion, hvilket selv sagt ville gøre konventionelle våben mere vigtige, end de er i dag.

Såfremt et våben som det beskrevne eksisterer, er det vel kun et spørgsmål om tid, førend det kommer til offentlighedens kendskab, og må vel i øvrigt betragtes som en lykke, idet mange af de nu eksisterende våbensystemer dermed ville være blevet uinteressante.

Besvarelse (12/5 78):

Forsvarsministeren (Søgaard):

Forsvaret er ikke bekendt med, at der skulle være udviklet et såkaldt E-våben med de i begrundelsen for spørgsmålet omtalte virkninger på elektriske installationer.

Man vendte herefter tilbage til dagsordenens punkt 3, der var:

3) Forespørgsel til landbrugsministeren:

Forespørgsel af Tang Sørensen (FP), Halvgaard (FP) og Glistrup (FP).
(Forespørgsel nr. XXIV).

Forhandlingen genoptoges.

Jes Schmidt (CD):

Som det allerede er kommet til udtryk i flere taler, skønner jeg ikke, at det er en særlig nødvendig debat netop nu. Jeg føler heller ingen anledning til at gentage de synspunkter, som er blevet fremdraget af de talere, som var på talerstolen i formiddags, men jeg vil dog godt sige, at efter vor opfattelse har landbrugsministeren ved forhandlingerne i Bruxelles om landbrugspriserne haft en efter omstændighederne lykkelig hånd og fået beslutninger igennem, som vel kan kritiseres på enkelte punkter, som ikke alle kan være tilfredse med, men som man kan leve med, som det allerede er blevet sagt. Jeg synes, det må påskønnes, at en dansk landbrugsminister som øverste leder af disse forhandlinger i EF har opnået det, som under omstændighederne kunne opnås.

Vi må jo ikke glemme, at EFs historie er en kæde af kriser, den ene krise efter den

anden. Men de fleste af disse kriser har alligevel ført til, at man millimetervis kom et stykke længere frem til nytte for hele Fællesskabet – til trods for at man aldrig har kunnet tilfredsstille alle, idet ønskerne er større end mulighederne. Det er ikke så mærkeligt, at de enkelte regeringer kommer med ønsker og holder stejlt på ønsker og krav ved forhandlingerne i Bruxelles, fordi de jo hjemme i deres egne lande er udsat for en ikke helt ringe pression fra produktionsgrupperne og andre grupper. Også de nye landbrugspriser bærer ganske sikkert tegn på dette.

Nu skal jeg spare det høje ting for at gå ind i enkelte detailbetragtninger osv. og blot sige, at der efter min mening er behov for to ting i denne situation ikke kun fra dansk side, men også fra dansk side. Den ene er, at hvert af de ni lande inden for deres eget område bør bidrage til en større ansvarsfølelse over for EF, og denne ansvarsfølelse må indebære den erkendelse, at man ikke kan opnå en optimal opfyldelse af egne krav i dag og nu, men at der skal en udvikling til.

Det andet, som efter vor opfattelse er nødvendigt især her i Danmark, er, at der tages hensyn til landbrugets konkurrenceforhold og landbruget i de andre EF-lande. Vi ved alle – det er ikke noget nyt, jeg fortæller her – at den høje rente er en meget alvorlig belastning for de danske landmænd f. eks. i forhold til de tyske landmænd, som jo ikke skal betale mere end det halve af de renter, som vi må erlægge her i landet. Jeg ved godt, det er lettere at sige dette om renten end at ændre det og komme med forslag om, hvordan vi skal få renten ned, og det er bestemt ikke landbrugsministerens skyld, men det er et faktum, vi må fastholde, hvis vi vil komme til en retfærdig bedømmelse af situationen.

Noget andet er, at vi står i en situation, hvor vi atter har behov for en revision af kapitalvindingsskatten. Da vi fik den for 2 år siden, hjalp den, men i mellemtiden er udviklingen løbet så stærkt, at en ny revision efter vor opfattelse er en absolut nødvendighed.

Det sidste, som efter vor opfattelse belastar det danske landbrug konkurrencemæssigt, er denne særskat, som hedder amtsgrundskyld. Jeg kan ikke se noget rimeligt i, at amtsgrundskylden skal bæres i det væsentlige af det danske landbrug, mens det er hele befolkningen, der nyder godt af disse skatter:

[Jes Schmidt]

de bruges bl. a. til betaling af sygehusvæsenet osv. Hvorfor skal disse udgifter ikke dækkes af hele befolkningen?

Men når man sætter en streg under det hele, er der vist ingen objektivt tænkende her i dette land, som kan komme uden om, at det er en stor lykke for det danske landbrug, at det er med i Det europæiske Fællesskab. Jeg skal bare nævne et eneste tal: i de sidste fem år er den danske landbrugseksport til EF-landene vokset med ikke mindre end 41 pct.; 41 pct. er alligevel ikke så lidt.

Det sidste, jeg vil bemærke, er, at de danske forbrugere udmærket kan leve med det resultat, som landbrugsministeren er kommet hjem med nede fra Bruxelles, det medfører ingen prisstigninger, som volder nogen virkelig belastning.

Med disse ord vil jeg udtale håbet om, at det må lykkes at komme videre ad denne vej: styrket ansvarsfølelse over for Fællesskabet og indenlandske beslutninger, der gør det lettere for det danske landbrug at konkurrere.

Bjørn Poulsen (SF):

Om det er en nødvendig debat eller ej, vi har her i dag, er vel sådan set ligegyldigt nu, da debatten er rejst, men vi kan nok for de flestes vedkommende være enige om, at der er andre ting, der er lidt mere nødvendige end lige netop denne debat. Men når vi nu har den, skal jeg naturligvis på SFs vegne også sige lidt om det, der er sket i EF. Først om det, landbrugsministeren har sagt i dag.

Med den redegørelse, ministeren har givet folketinget, kan man ikke ligefrem sige at ministeren har sagt ret meget eller har forsnakket sig; han er unægtelig en mand af få ord. Jeg synes nok, at når det angår dette landbrugsforlig, betinger sagen, at der havde været lidt flere ord i selve redegørelsen.

Vi må nok erkende, at landbrugsforliget ikke tager fat på de grundlæggende problemer i EFs landbrugsordninger, og lad mig bare nævne 3 meget vigtige felter, hvor forliget ikke bringer en løsning blot ét eneste skridt nærmere. Et af dem er spørgsmålet om overkudsproduktionen især inden for mejerisektoren. Det forlig, der er indgået med den forholdsvis lille forhøjelse af priserne, kan man godt sige ikke fremmer overskudsproduktionen, men det stopper den heller ikke,

og det er nok et af de store problemer, som meget snart skal løses på den ene eller den anden måde.

Et andet af de store problemer er spørgsmålet om de monetære udligningsbeløb, og her er efter vores mening ondt gjort værre ved beslutningen om en eventuel sektorvis aftrapning. Herved mindskes efter vores mening det samlede pres for en afskaffelse af ordninger med udligningsbeløb, som jo har ændret EFs marked fra at være et frit marked til en række delvis beskyttede markeder, og som samtidig har skadet dansk landbrug: det gælder f. eks. eksporten til England inden for mejerisektoren, hvor vi jo ser Tyskland og Holland marchere frem på Danmarks bekostning.

Et tredje spørgsmål er den høje kornpris, som efter vores mening har vanskeliggjort en forøgelse af den animalske produktion og her i Danmark uden tvivl forsinket hele generationsskiftet meget. Den normale cyklus i en landmands liv former sig sådan, at han efter 20-25 års produktion ikke har noget imod at lade en maskinstation overtage den almindelige pasning af jorderne, fordi de meget høje kornpriser gør det muligt økonomisk at sidde selv på en mindre ejendom ved at udleje eller lade en maskinstation ordne det praktiske arbejde. Den slags ting gør jo ikke ligefrem generationsskiftet nemmere, og de høje kornpriser har efter vores mening så absolut den største skyld i dette.

Som tidligere sagt er vi i SF sådan set tilfredse med den forhøjelse, vi har set. Den er efter vores mening begrænset forbrugervenlig, og den vil sikkert ikke, som jeg tidligere har omtalt, forøge det overskud, vi har for nærværende i EF. Men når det gælder hele mejerisektoren som sådan, hvor der jo især er store overskudsproblemer - f. eks. bruges 25 pct. af budgettet i mejerisektoren - kan vi ikke komme uden om, at man overhovedet ikke har rørt ved dette problem. Man kan naturligvis give landbrugsministeren skylden; jeg ved ikke, om det er rigtigt, for jeg tvivler på, at landbrugsministeren denne gang kunne have klaret problemerne sådan uden videre, men alene det, at man ligesom ikke rigtigt er kommet i gang med at løse problemerne, synes jeg er meget, meget forkert, og jeg mener, at man denne gang virkelig burde have prøvet på at komme i gang. Man kan nok sige, at det, der er sket, faktisk er værre end

[Bjørn Poulsen]

ingenting, for netop presset for at få de monetære udligningsbeløb væk er jo lettet; det kan vi ikke komme uden om. Går man ind for en sektorvis nedtrapning, er der jo forskellige interesser, som gør, at nogle slet ikke er interesseret i at få en aftrapning i gang, medens andre er mindre interesserede, end de hidtil har været. Det synes jeg er en af de meget kedelige ting, som er sket denne gang.

De monetære udligningsbeløb startede jo som en såkaldt kortsigtet løsning, og vi kan vel nok blive enige om, at de for dansk landbrug ikke længere er det store gode, og jeg mener, at det, at man faktisk ikke rigtig har noget med hjem på dette område, er et af de få væsentlige punkter, man virkelig kan angribe landbrugsministeren for. Når man tænker på, hvad dette koster dansk landbrug, og samtidig kan konstatere, at flere ordførere, især fra borgerlige partier, totalt negligerer dette enkelte punkt og udelukkende snakker om dansk landbrugs høje omkostningsniveau, synes jeg, det er at fordreje sagerne meget. I sin iver for at være en så god tilhænger som overhovedet muligt af EF vil man gøre alt for at fremstille det, som om de monetære udligningsbeløb ikke betyder så forfærdelig meget, og at det er rente- og omkostningsproblemer her i lille Danmark, der er skyld i, at dansk landbrug ikke har det særlig godt. Jeg synes, det er en meget, meget forkert måde at angribe problemerne på, for selv om vi eventuelt fik nedsat renten – hvad der nok ikke er udsigt til foreløbig – ville de skævheder, som netop de monetære udligningsbeløb påvirker dansk landbrug med, stadig væk være til stede, og vi ville stadig væk ikke kunne øge vores eksport i forhold til f. eks. Tyskland og Holland.

Jeg skal ikke gøre så meget mere ud af denne debat i dag, for jeg mener ikke, den fortjener så forfærdelig mange ord, men jeg vil dog på SFs vegne fremsætte følgende forslag om motiveret dagsorden, fordi vi mener, man netop ikke har rørt ved de væsentlige problemer:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet tinget konstaterer,

at et flertal af Jordens befolkning sulter,

at EF fortsat fremmer en overproduktion af fødevarer ene og alene med henblik på oplagring i overskudslagre,

at EFs fødevareropkøb og driften af overskudslagre er forbundet med store udgifter for skatteydere og forbrugere, og

at der under landbrugsforhandlingerne intet er gjort for at ændre disse skandaløse forhold,

fortsætter tinget behandlingen af dagsordenen.«

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår i de fortsatte drøftelser.

Fugisang (DKP):

Jeg skal såmænd ikke bebrejde landbrugsministeren, at han svarede kort, for hvad skulle han egentlig svare på det spørgsmål, der er stillet i forespørgslen, nemlig hvilke erfaringer han har indhøstet gennem sine forhandlinger om EFs landbrugspriser. Ministeren syntes i og for sig at være glad både ved forhandlingerne og resultatet af dem, næsten som det var hans eget barn, hvad det måske også i nogen grad er. Jeg kunne fra min side for så vidt svare lige så kort, nemlig at jeg ikke er helt enig med ministeren, at jeg ikke helt deler hans glæde, og at både forhandlingernes forløb og resultatet bekræfter det, jeg har påstået gennem nogle år: at det faktisk ikke var så godt, at Danmark for fem år siden tilsluttede sig fællesmarkedet. Det er noget, som jeg efterhånden kan spore går op for flere end dem, som allerede i sin tid advarede mod et sådant medlemskab.

Vi så for nylig, hvordan fiskerne på en ret håndfast måde gav udtryk for deres skuffelse over den situation, som de er bragt i, efter at givet en meget stor del af fiskerne i sin tid sagde ja til fællesmarkedet. Men der er jo også andre end fiskerne, som faktisk synes lidt skuffede.

På en konference, som de danske sparekasser afholdt i februar, sagde Landbrugsrådets direktør, Kjeld Ejler, at der var nogen forskel mellem landbrugets forventninger ved Danmarks tiltræden af Fællesskabet og virkeligheden, som den er nu. Så må vi jo dog sige, at det ikke var forventninger, der var grebet ud af luften, det var sådan set selve Romtraktaten, man byggede på, og den lovede at øge landbrugets produktion, at øge landbrugsproducenternes indkomster, at sta-

[Fuglsang]

bilisere markederne og at sikre forbrugerne fødevarer til rimelige priser.

Heroverfor har vi altså den virkelighed, som vi bl. a. behandler nu, sådan som den genspejles i pris- og markedspolitikken for landbrugsvarer. Det er en prispolitik med kornpriser, der ligger langt over verdensmarkedets priser, og som hos os i høj grad er til gavn for det store korndyrkende landbrug. Det er en prispolitik, som er stærkt påvirket af den koncentration, der har fundet sted inden for foderstofbranchen både med hensyn til forædling og omsætning af fødemidler, og som har medført en øget udbytning af både producenter og forbrugere. Dertil kommer, at EFs landbrugssituation jo præges af en voldsom inflation, en spekulation, og som følge heraf voldsomt stigende ejendomspriser og – ikke mindst i Danmark – stærkt stigende rentebyrder. Det er overhovedet en udvikling, som fremmer en mindre intensiv produktion, men som – hvad vi også kan mærke i Danmark – skaber vanskeligheder for husdyrproduktionen for ikke at tale om de vanskeligheder, som de unge, der skal etablere sig, står over for.

EF-virkeligheden er, at man selv i gode tider ikke var i stand til at enes om en fælles landbrugspolitik med lige konkurrencevilkår. Prisforskellene fra det ene EF-land til det andet er i dag ikke mindre, men snarere større, end de var før. Overhovedet får man en slags billede af fællesmarkedspolitikken deri, at man, samtidig med at man belønner nogle landmænd for at slå deres køer for panden og holde op med at producere mælk, giver andre store beløb til at opføre kostalde for.

Sådan var det. Værre er det naturligvis i Fællesskabet nu, hvor krybben er tom og hestene begynder at bides. Nu er det svært at skjule den barske virkelighed bag den såkaldte europæiske solidaritet, at de stærke bruger deres magt til at forsøge at løse deres problemer på svagere partners bekostning. Det gælder ikke mindst vesttyskerne, dem, som ellers jamrer sig adskilligt over, at de mere end andre skal bære fællesmarkedets stadig voksende økonomiske byrder.

Det er selvfølgelig rigtigt, at de er store: EFs landbrugspolitik, der koster det formidable beløb af 57 mia kr., plus hvad det koster i nationale støtteordninger, bruges til bl. a. at betale de vældige smørbjerge og kødpukler, der hober sig op, medens halvde-

len af verden sulter. Men tyskernes klage er nu ikke særlig berettiget; det er bl. a. påpeget af kommissionsfinansministeren, englænderen Christopher Tugendhat, at hvor f. eks. hollænderne yder 568 kr. pr. indbygger, belgierne 532 kr., nøjes tyskerne med 413 kr., og det til trods for at netop Vesttyskland ikke mindst takket være fællesmarkedspolitikken er Vesteuropas rigeste land, er dets førende industri- og kapitalnation, bl. a. fordi de har forstået at udnytte den hurtige gennemførelse af det fælles industri- og kapitalmarked til at sikre sig afsætning for industrivarer, hvor de er de stærke, hvorimod det ser helt anderledes ud, hvor det gælder landbrugsvarer, hvor vi andre skulle have lidt fordele af det.

Dér er det gået sådan, som vi i sin tid advarede imod, nemlig at tyskerne vil udnytte det frie industrivaremarked, men netop vil være tilbageholdende med hensyn til landbrugsvarer og bruge deres betydelige landbrugsvarerimport som handelsobjekt over for tredjelande. Det kan man se, når man sammenligner den vesttyske fødevarerimport i første halvår af 1976 og tilsvarende halvår af 1977. Fra tredjelande steg tyskernes fødevarerimport med 38 pct. til 10,62 mia kr., medens den fra fællesmarkedslande faldt med 5 pct. til 9,02 mia kr. Man indfører altså mindre fra sine fællesmarkedspartnere. Til gengæld steg tyskernes eksport til andre fællesmarkedslande, bl. a. til vort traditionelle marked England med 20 pct. til 4,48 mia kr. Det er næsten dobbelt så meget, som man udfører til tredjelande.

Vi har som nævnt lige oplevet de danske fiskeres blokader, men de har her gjort det samme, som fællesmarkedets bønder i en række lande har gjort igennem år, og som de truer med at gøre igen, nemlig at protestere mod fællesmarkedets prispolitik ved at blokere indkørselsvejene til byerne med deres traktorer. Når jeg siger, der er grund til at vente, at de vil gøre det igen, er det, fordi der er tale om en politik, som giver landbrugspriserne en stigning på 2-2½ pct. – danskernes lidt mere – samtidig med at deres omkostninger stiger med mere end det dobbelte. Det er det, man protesterer imod.

I Danmark søger nogle af landbrugslederne at give arbejderne og lønningerne skylden for, at omkostningerne stiger så stærkt. I andre lande viser man sig både klogere og mere ærlige. Sagen er jo, at arbejdende landmænd

[Fuglsang]

og byernes arbejdere er ofre for ganske den samme politik. Også arbejderne er jo blevet påtvunget lønrammer, som ikke giver dem dækning for inflation, dyrtid, moms og leveomkostninger.

Når vi bl. a. af ministeren trøstes med den beskedne stigning af fødevarerpriserne, som det nye forlig indebærer, må vi sige, at det siger intet som helst om, hvad forbrugerne kommer til at betale, eftersom forbrugerne jo betaler ca. tre gange så meget, som producenterne får.

Ja men det er en af de ting, der er galt, når vi taler om de store pukler og bjerge. Såvel arbejdere som arbejdende landmænd, fiskere o. lign., det store flertal af landets befolkning, ser på denne måde deres købekraft og deres levestandard skåret ned. Det er derfor, man ikke kan komme af med sine varer.

Det fortælles, at englænderne i 1976 havde det laveste kødforbrug siden 1955. Det var nu ikke ret meget mindre end i Danmark; Danmark, som er et udpræget landbrugsland, ligger med et årsforbrug på 70,4 kg pr. indbygger blandt de laveste i Europa, mens f. eks. Frankrig ligger helt oppe på 101,5 kg. Det er en af årsagerne til, at Europas landmænd ikke fik den stabile fremgang, som de har set hen til. Hvad Danmark angår, er vi jo nærmest gået tilbage og er saktet agterud sammenlignet med andre lande, idet vi bl. a. har fået vores markedsandel forringet i sammenligning med hollænderne. Det skyldes selvfølgelig ikke blot fællesmarkedet, men som det er nævnt af andre talere, vores egen forkerte politik, bl. a. en rentepolitik, som, også i strid med hvad man ventede i 1972, har medført høje og stigende rentebyrder, nemlig fra 12 pct. i 1972 til 16½ pct. i 1977 – dobbelt så høje som dem, dansk landbrugs konkurrenter i andre lande betaler. Der tales en del mellem år og dag om ejendomsskatterne. Det er rigtigt, de også er steget, nemlig fra 221 mill. kr. før medlemskabet til 700 mill. kr. nu, men det er da kun en svag genspejling af, hvad ejendomsværdierne er steget, nemlig fra 34 mia kr. i 1969 til 117 mia kr. i 1977. Det er den stigning, der skal betales og forrentes; det er til forrentning af denne stigning, en hel del af de penge glider hen, som landbruget har brug for til modernisering og udvikling. Det er også denne stigning, der er skyld i kapitalvindingskatten, som man også skælder ud over, og ikke om-

vendt kapitalvindingskatten, der er skyld i stigningen. Skal den standses, skal spekulativiteten standses, og det er det, vi har foreslået gennem vores indefrysingsforslag.

Til slut vil jeg sige, at ingen af landbrugets problemer, hverken på kortere eller længere sigt, er løst gennem de forhandlinger, der har fundet sted, og de resultater, man har opnået. Tværtimod bærer de og resultaterne nye problemer og modsætninger i sig, problemer, som efter vor mening kun kan løses ved, at vi frigør os fra fællesmarkedet og tilrettelægger vor egen landbrugspolitik ud fra danske landbrugs- og beskæftigelsesmæssige interesser.

Svend Haugaard (RV):

Jeg kan være meget enig med de ordførere, der har sagt, at dette er en overflødig debat. Ministeren har jo i markedsudvalget fået mandat til at føre forhandlingerne, og da han regelmæssigt har aflagt rapport i markedsudvalget, må man formode, at de forskellige partiers medlemmer af markedsudvalget har orienteret deres grupper. Hvis det så endda var sådan, at fremskridtspartiet havde fremført noget nyt, blot i form af et par nye spørgsmål, som det kunne være interessant at få besvaret, kunne der være en vis mening i det, men det er jo ikke tilfældet. Denne debat må man have rejst for at vise sin erhvervsvenlighed, men der er meget lidt bevis herfor, når man ikke fremfører noget som helst konstruktivt i debatten.

Jeg kan være meget enig med landbrugsministeren i, at de opnåede resultater stort set er tilfredsstillende. Vi kunne næppe have ventet dem stort bedre set som helhed, og de giver i hvert fald dansk landbrug en rimelig stigning i eksportprisen, som er afgørende både for landets økonomi og for producenterne, og er dermed også med til at stimulere lysten til at producere videre. Det kan så igen påvirke i retning af øget eksport og dermed øget beskæftigelse. Jeg tror ikke, så forfærdelig mange egentlig gør sig klart, hvor afgørende en stigende landbrugseksport er både for vores økonomi og vores beskæftigelse.

For forbrugerne må man sige at der er tale om en meget begrænset fordyrelse, især set i forhold til den heldige virkning for landet som helhed, som også kommer forbrugerne

[Svend Haugaard]

til gode. Vi bør huske, at det også er i forbrugernes interesse at have et ret stabilt prisniveau for fødevarer, som vi har fået igennem vores medlemskab af EF, hvcr vi ellers ville have fået store udsving op og ned, og vi bør også minde om, at der er få steder i verden, hvor man med så kort arbejdsindsats kan tjene til en liter mælk, et kilo kød osv., som man kan gøre det her i Danmark.

Til producenterne må det yderligere siges, at selv om det kunne være rart at få en lidt stærkere stigning, må de huske, at vi i EF jo har en vis overproduktion, og at den bedste måde at få det reguleret på er at have det sådan, at de konkurrencedygtige kan gøre sig gældende. I længden vil det være en fordel for dansk landbrug, om vi får en bedre tilpasning af produktion og forbrug.

Derimod er det beklageligt at se, at den vegetabiliske produktions stigning overstiger den animalske - vi så gerne her i Danmark, at det var omvendt - og derfor vil jeg gerne sige et par ord om, hvad man kan gøre for at fremme den animalske produktion, som det må være i dansk interesse at få fremmet.

For det første er det jo sådan, at prisstigningen på korn meget gerne skulle være noget mindre end den animalske prisstigning. Det gælder specielt kornprisen ved høst, hvorimod de månedlige stigninger bør stå i forhold til lageromkostningerne.

For det andet kan det ikke siges tit nok og ikke stærkt nok, at der skal tages fat på spørgsmålet om de nationale støtteordninger. Det er klar konkurrenceforvridning, og desuden er det meget vigtigt, at vi stærkt kontrollerer konkurrencereglerne inden for EF, og i det hele taget at vi gør hvad vi kan for at få en øget fri konkurrence.

Også den monetære udligning er i høj grad konkurrenceforvridende. Den må gradvis afvikles, og vi hilser med tilfredshed erklæringen om, at man vil søge fuld afvikling, selv om vi nok må regne med, at det kan knibe med at omsætte hensigten i hurtig handling. En af skuffelserne i EF er i høj grad det, at det går for langsomt med hensyn til at få frie konkurrencevilkår, og det er en alvorlig sag for dansk landbrug, som i forhold til de øvrige lande har en stor effektivitet.

For det fjerde må det være sådan, at de støtteordninger, vi kan godkende, er de støtteordninger, der især gælder generationsskif-

tet, hvor den stærke inflation i ejendomspriserne har skabt meget store vanskeligheder, og selvfølgelig også støtteordninger med henblik på modernisering, grundforbedring o. lign.

Støtte til strukturrationalisering må man straks sætte et lidt større spørgsmålstegn ved. Det bør i hvert tilfælde sikres, at den virker på de steder, hvor man er mindst effektiv i produktionen. Jeg vil benytte lejligheden til at advare dansk landbrug imod i for høj grad at benytte støtteordning til at sætte malkekvæg ud: Danmark er ikke det sted, hvor man har mest behov for ordninger af den art.

I samme sammenhæng vil jeg pege på, at den dyriske produktion er meget afhængig af, hvorvidt man kan få en passende afløsning i landbruget, altså det, vi kalder husbondafløsning. En sådan ordning bliver stadig mere påtrængende, og jeg vil henstille til regeringen, at man udbygger EF-ordningen, gerne på en sådan måde, at man når frem til noget, der ligner det norske mønster. Vi har fra radikal side henstillet til regeringen, at man finder en bedre ordning for husbondafløsning, og vi har i sinde, hvis ikke regeringen kommer med et initiativ, selv at komme med det. Jeg tror, en sådan husbondafløsningsordning er meget, meget afgørende i spørgsmålet om at fremme den dyriske produktion.

Endelig for det femte vil jeg gerne sige, at det radikale venstre mener, der er grund til at støtte en udjævning af sæsonsvingninger i produktionen, men at vi er lidt mere skeptiske med hensyn til spørgsmålet om strukturpakler; vi mener, det skal klares ved en tilpasning af produktionen som helhed. Støtte til øget forbrug skulle gerne være noget mere varigt; jeg tænker på sådan noget som støtten til mælk i skolerne. Det er noget, der kan give andre forbrugsvaner, og vi betragter derfor det som en heldig form; og hvor man i det hele taget vil støtte et øget forbrug, bør det ske dér, hvor man kan få en varig virkning af det.

Hvad angår skummetmælkspulver, vil jeg gerne sige, at vi gerne ser, at der sker et forbrug direkte som mælk fremfor, at man skal vejen over skummetmælkspulver, og at man gør sit bedste for at opnå det.

Lad mig lige understrege, at de indgreb, der skal ske fra EFs side, bør være dér, hvor

[Svend Haugaard]

de har en virkelig afgørende betydning; vi synes, EF er tilbøjelig til at beskæftige sig lidt for meget med småtingsafdelingen. Man har en svaghed for at se på alle de mange små ting og tage lidt for meget med, hvilket kan øge faren for bureaukrati og for store administrative udgifter.

Hvad angår de tre nye Middelhavslande, der søger om optagelse, eller som kan tænkes at blive optaget inden for de nærmeste år, er det klart, de kan skabe en lang række problemer af forskellig art, men som de politiske forhold har ændret sig i de pågældende lande, må det simpelt hen være en demokratisk pligt for os at tage de vanskeligheder og modtage dem som medlemmer.

Til slut blom det dette: 5 års medlemskab har både givet skuffelser og glæder. Skuffelserne skyldes især, at man ikke effektivt nok har ført princippet om fri konkurrence ud i praksis. Men for dansk landbrug er det en afgjort gevinst, at vi blev medlem. Det har medført en øget eksport til EF-området; ikke blot landbrugserhvervet som sådant, men også landets økonomi og beskæftigelse havde været betydelig ringere stillet, hvis vi ikke havde været medlem af EF.

Hvad angår det stillede dagsordensforslag, kan vi naturligvis konstatere, at der er et flertal i verden, der sulter. Vi kan konstatere, at det er galt, at det er sådan, men vi er afgjort ikke enige i, at der intet er gjort på dette område. Jeg behøver bare at pege på Lomékonventionen og forskelligt andet for at sige, at det i hvert tilfælde er en ting, man er opmærksom på og indstillet på at gøre noget ved. Af den grund kan vi ikke stemme for dagsordensforslaget.

Ib Christensen (DR):

Flere ordførere har undret sig over, at fremskridtspartiet har taget initiativ til denne forespørgselsdebat. Jeg synes, det er meget rimeligt, at vi diskuterer disse ting for en gangs skyld i folketingsalen i stedet for for lukkede døre i folketingets markedsudvalg. Jeg mener heller ikke, at tidspunktet er dårligt, bortset fra at vi har travlt i disse dage.

Hvad der undrer mig mere, er de motiver, som fremskridtspartiet kan have, det ærinde, fremskridtspartiet er ude i, hvad man kunne have ønsket sig af de landbrugsforhandlinger, der er overstået. Jeg kan ikke fortolke

fremskridtspartiets ord her fra denne talerstol i denne debat på anden måde, end at man beklager sig over, at de statsgaranterede priser ikke er sat højt nok op. Man vil altså have haft højere landbrugspriser og vel at mærke ikke på grundlag af markedsøkonomien, men på grundlag af offentlig intervention gennem Det europæiske Fællesskabs mægtige bureaukratiske apparat. Det synes jeg egentlig er et ejendommeligt ærinde at have for et parti, der ellers ikke sværger til den offentlige sektors velsignelser.

Om det konkrete landbrugsforlig vil jeg sige, at det vedrørende de prisforhøjelser, der her er tale om, er blevet sagt, at hensigten er at give markedsøkonomien større råderum. Kendsgerningen bliver formentlig, at der ikke sker den strukturændring, man har behov for, og at der fortsat vil ske overproduktion. Jeg synes, der kunne spores en uenighed mellem den socialdemokratiske ordfører og ministeren, idet den socialdemokratiske ordfører måtte bekende sin bekymring med hensyn til fortsat overskudsproduktion inden for mejerisektoren, specielt mælk og skummetmælk. Andre ordførere har også nævnt, at det er galt inden for mejerisektoren og oksekødssektoren.

Jeg står her med nogle tal, der viser den overproduktion, der er tale om, og de er følgende: smør: 14 pct., skummetmælkspulver: 55 pct., sukker: 20 pct., olivenolie: 9 pct., blød hvede: 15 pct., hård hvede: ikke mindre end 40 pct., byg: 5 pct., og majs: 17 pct. Det er de frugter, man har af det galimatias, som Det europæiske Fællesskabs landbrugspolitik er. Den forøgelse, der er tale om af strukturstøtten, vil have den samme effekt og også afsmitte sig i højere produktion.

Det hele afspejler håbløsheden i EFs landbrugspolitik, idet man prøver at forene to uforenelige principper, nemlig det ene at sikre forbrugerne rimelige priser – og hvad er rimelige priser andet end dem, som et frit marked og fri konkurrence betinger – og det andet at producenterne skal sikres en rimelig levestandard. Man kan ikke både sikre producenterne og samtidig sikre forbrugerne rimelige priser, og man kan heller ikke sikre producenterne en rimelig levestandard, hvis man ønsker en markedsøkonomi. Derfor er den grundlæggende fejl ikke specielt dette forlig, men simpelt hen hele det, at Romtraktatens landbrugspolitik hviler på indbyrdes

[Ib Christensen]

uforenelige principper og altså er fuldstændig dømt til håbløshed.

De virkninger, der vil komme ud af dette forlig, vil formentlig blive øget dumping, fordi overskudsproduktionen vil fortsætte. Vi har jo i EF nu kornpriser, der er dobbelt så høje som verdensmarkedsprisen, og det afsmitter sig selvfølgelig i, at det skader og fordyrer den animalske produktion og i øvrigt virker forsinkende på generationsskiftet, fordi det animerer til, at folk lader en maskinstation klare deres landbrugsejendom og således bliver længere ved den fremfor at have det besværlige og ikke så givtige kreaturhold.

Det giver selvfølgelig også større inflation. En tidligere ordfører sagde, at EF ikke havde nogen skadelige virkninger for inflationen, men vi må konstatere, at de opskruede fødevarerpriser, der altså ligger over verdensmarkedspriserne, selvfølgelig har en inflationær virkning. Det har i øvrigt EFs beskyttelsespolitik også på andre punkter: beklædning og fødevarer er nogle af de tungeste poster på pristalsbudgettet og på folks budgetter i det hele taget, og vi ved, at EFs protektionisme på disse områder virker prisopskruende; det er ganske ubestrideligt. Stålspriserne skal jeg lade ligge ved denne lejlighed.

Dertil kommer kapitaliseringseffekten i kraft af, at de højere priser selvfølgelig afsmitter sig i form af højere landejendomspriser, og det giver igen en højere rente og vanskeligheder for generationsskiftet.

Det er med rette kritiseret, at der reelt ikke er gjort noget med hensyn til at afskaffe de monetære udligningsbeløb, der virker som en slags toldgrænser. De monetære udligningsbeløb blev jo indført i 1969 og har altså nu bestået i 9 år. Så vedtager man nu en hensigtserklæring om, at de skal afvikles i løbet af 7 år, men andet end en hensigtserklæring er det ikke; vi har ingen garantier. Det vil sige, at de monetære udligningsbeløb i bedste fald vil eksistere fra 1969 til 1985, og der er vel ikke nogen i denne sal, der tror, at de er væk i 1985. Det vil altså sige, at man er så fjernt som nogen sinde fra det, der skulle være et frit landbrugsmarked, i hvert fald inden for EF.

Hvad de monetære udligningsbeløb fører til af tåbeligheder, kan vi aflæse af smørekseporten fra andre EF-lande til Storbritannien. I 1973 eksporterede Tyskland 2.800 t smør til England. I 1975, to år efter, var den tyske

eksport af smør til England steget fra 2.800 t til 58.000 t, og i mellemtiden var Danmarks smørekseport kun steget fra 74.300 t til 83.000 t. Det vil altså sige, at det i høj grad og på kontant måde skader danske landbrugsinteresser.

Vi er fjernere end nogen sinde fra et frit landbrugsmarked inden for EF, og vi er fjernere end nogen sinde fra det, man kunne kalde en fri handelspolitik på dette område. Uagtet det er rigtigt, at EF importerer landbrugsvarer, er det jo i hovedsagen landbrugsvarer, der ikke produceres inden for EF, i hvert fald i væsentligt omfang.

At der også forekommer misbrug og bureaukrati, som affæren fra Düsseldorf, som har været omtalt i pressen, viser, er en anden side af sagen. Dertil kommer, at en væsentlig forudsætning for dansk landbrugs indtræden eller accept af medlemskabet og ønsket om at komme ind jo var, at de nationale støtteordninger skulle fjernes. Heller ikke det er der jo tale om; der er stadig væk tale om, at de nationale støtteordninger andrager et beløb, der er langt, langt større end EFs samlede landbrugsbudget.

Fra venstres ordfører blev der draget sammenligning til arbejdsmarkedet, og det er egentlig en trist konstatering fra det, der kalder sig Danmarks liberale parti, for det vil sige, at man i realiteten accepterer selvstændige bønder som en slags forhandlere, en slags lønmodtagere ansat under EFs organer. Det må i og for sig være konsekvensen. Jeg synes, det er sørgeligt, at landmændene føler sig nødsaget til at acceptere denne situation, og at man skal leve med et sådant system, der i endnu højere omfang end før gør et selvstændigt og hidtil frit erhverv afhængigt af politiske fastsættelser af priser, markeder osv.

Jeg skal altså konkludere, at det er selve principperne i EFs landbrugsordninger, der er splittergale, og at det derfor heller ikke er til at undre sig over, at resultatet bliver, som det bliver.

I Europa-Parlamentet har der været røster fremme om, at det fremragende system, som landbrugsordningerne er, skulle udbredes til andre sektorer. Røster har været rejst om, at man f. eks. inden for stålindustrien skulle bygge på det samme fremragende princip om at sikre forbrugerne såkaldt rimelige priser og producenterne en garanti for deres tilvæ-

[Ib Christensen]

relse ved deres hidtidige erhverv; det skulle man også gøre inden for tekstilindustrien.

Hvis landbrugssystemet var så enormt fremragende, som nogle siger det er, hvorfor skulle man så ikke følge disse røster og udvide landbrugssystemets principper til andre erhverv? Man gør det allerede nu inden for fiskeriet; hvorfor skulle man så ikke gøre det inden for håndværk, industri osv.? Nej, det gør man ikke, og EF-kommissær Davignon imødegik disse røster overordentlig kraftigt og berettiget og gav i og for sig derved et belæg for, at det heller ikke efter hans inderste mening er særlig genialt at have et sådant system.

Vi mener altså ikke, der er noget særlig epokegørende ved det forlig, der er indgået. Jeg bestrider ikke, at kommissær Gundelach har gjort sig anstrengelser for at nærme sig noget, der lidt mere ligner markedsøkonomiske tilstande med hensyn til at begrænse overproduktion og holde prisforhøjelserne noget i tømme, men jeg betvivler overordentlig stærkt, at der kommer noget, der ligner den slags intentioner, ud af det; og den forholdsvist hurtige og rolige accept, der har været af de begrænsede prisforhøjelser fra landbrugsorganisationernes side, kunne også antyde, at man ikke mener, der sker de store ændringer, og ud fra den betragtning er resultatet utilfredsstillende for de synspunkter, jeg her har gjort gældende.

Retsforbundet er naturligvis meget positivt indstillet over for det dagsordensforslag, som er fremsat af SF.

Arne Bjerregaard (KrF):

Jeg finder denne forespørgselsdebat inderligt overflødig på nuværende tidspunkt. Hvad er det i grunden, man ønsker besvaret af ministeren? Er det ting, som man mener ikke er tilflydt offentligheden? Jeg tror ikke, der kan være meget at tilføje, og ministerens erfaringer vil vel være farvede af ministerens opfattelse og vil være uden større interesse for denne forsamling.

Dog skal jeg sige, at jeg finder, forhandlingsresultatet må være til at leve med for dansk landbrug, og man har jo da heller ikke hørt andet fra dansk landbrug. Derfor kan der vel ikke i forespørgslen ligge en kritik af ministeren, for det er der åbenbart ikke grund til, og vi ønsker i alt fald ikke at være

med til en kritik af ministerens forhandlingsduelighed.

Spørgsmålet er selvfølgelig så, om vi vil være med til nationalt at fremme dansk landbrugs muligheder for at udnytte de givne fordele, vi nu har af at være i fællesmarkedet, men jeg mener, at de nationale initiativer, som skal tages, hvis man bl. a. ønsker at fremme den animalske produktion hertilands, kommer overhovedet ikke denne forespørgselsdebat ved, i hvert fald som forespørgslen er formuleret, det er en helt anden side af sagen. Men det er selvfølgelig altid betydningsfuldt at få opklaret, om der er politisk vilje til at fremme mulighederne for en forøget landbrugsproduktion i dette land, og det må man selvfølgelig håbe der vil være, eftersom vi ad den vej har rige muligheder for at rette op på vores handelsbalance.

Lad mig blot slutte med at sige, at kristeligt folkeparti har noteret sig, at ministeren er blevet visse erfaringer rigere – det havde vi også håbet, forinden han tog ned til disse forhandlinger – og at alene dette lå i forespørgslen indhold. Hvad kan vi så andet end notere os, at ministeren virkelig har fået visse erfaringer med derfra? Med dette må vi så lade os nøje. En generel landbrugsdebat håber jeg vi får siden; vi får i alt fald en landbrugslovgivning til debat her i tinget, om ikke i denne samling så i den næste, og dér mener jeg der er større muligheder for at komme nærmere ind på væsentligere detaljer end dem, som ligger i denne forespørgselsdebat.

Steen Folke (VS):

EFs landbrugspolitik skulle sikre fælles vilkår for landbruget i alle ni medlemslande; det er i hvert fald målet. At man er uendelig langt fra dette mål, må være den alvorskygende erfaring fra de nylig overståede skænderier om priser for det kommende produktionsår. Ikke nok så mange forhandlinger kan ændre den fundamentale skævhed: EF kan nok udøve en vis indflydelse på producenternes indtægter, men ikke på udgifterne, og forhøjelsen i producentpriser viser sig ofte som en dobbelt så stor forhøjelse i forbrugerpriserne.

De principielle vanskeligheder og modsætninger består uændret. Den generelle prisforhøjelse på 2 pct. skjuler de uforenelige modsætninger mellem producenterne i Nord- og

[Steen Folke]

Sydeuropa, mellem forbruger og producent, mellem overskudsproducerende i-lande og underforsynede u-lande, mellem store og små landbrug osv.

De engelske forbrugere er fortsat begunstige og vesttyske landmænd blandt dem, der får mest ud af EFs landbrugspolitik. For de berygtede overskudsbjerge har tyskerne et stort ansvar: 73 pct. af smørbjerget, 61 pct. af skummetmælksbjerget og 37 pct. af oksekødpukkelen skyldes vesttyske producenter. Ifølge kommissær Tugendhat skyldes dette hovedsagelig forskellen mellem de rigtige og de grønne valutaer og de monetære udligningsbeløb. Virkningen er, at tyske landmænd får højere priser for deres varer end landmændene i de andre lande. EF betaler forskellen, ligesom EF giver dem større tilskud, når de sælger f. eks. smør til England. Omvendt skal danske landmænd jo betale en slags told, når man eksporterer til Tyskland.

Jeg kan nævne situationen på det engelske marked for smør. Der har været en udvikling, således at Tyskland fra 1971 til 75 har øget sin andel af det engelske marked fra knap ½ pct. til over 10 pct. og Holland har øget sin andel fra omkring 5 pct. til over 20 pct., mens den danske andel af det engelske smørmarked har været faldende i den samme periode. Det er helt klart en af konsekvenserne af den ordning, som landbruget fungerer under i EF.

Det burde være et langsigtet mål for landbruget at producere mest muligt billigst muligt af bedst mulig kvalitet som sikkerhed for, at alle får tilstrækkelige fødevarer. Dette mål kan ikke realiseres i et kapitalistisk samfund, hvor produktionen ikke styres af de menneskelige behov, men af profithensyn. Derfor har dansk landbrug og de politiske interesser, der står bag, et medansvar for de kæmpemæssige lagre af fødevarer, mens der andre steder er hungersnød. Derfor importeres der proteiner til i-landene, bl. a. til EF, fra u-landene på trods af mangel i u-landene.

Trods modforholdsregler vokser lagrene. For øjeblikket udgør de et bjerg af 165.000 t smør, 850.000 t mælkepulver og 348.000 t oksekød. Fra tid til anden skærer man toppen af bjergene, f. eks. gennem fødevarerhjælp, nogle gange med flere skade- end nyttevirkninger, som det bl. a. blev diskuteret på et seminar i Oslo for ikke så længe siden med deltagelse af bl. a. FAO, og dette på

trods af den officielle målsætning for den offentlige u-landshjælp om at fremme en udvikling til gavn for modtagerne og på modtagernes betingelser.

Hele EFs landbrugspolitik er stadig et sindrigt system af tilskud og støtteopkøb, finansieret over EFs budget, gennem midler skaffet til veje gennem told og afgifter på handel med andre lande. Midler skaffet til veje ved overførsel af indkomster fra Europas industriarbejdere til landbrugerne, som derved opretholder en kunstig høj produktion, som så oplagres under store udgifter og senere sælges til dumpingpriser: Forskellen betales af befolkningerne over skatterne, altså en dobbelt belastning for lønarbejderne. Yderligere bliver prisgarantien overført til landbruget i form af værdistigning på jorden, en værdistigning, der kapitaliseres og bliver en belastning for omkostningsniveauet, noget, som igen får konsekvenser for lønarbejdernes levevilkår.

Landbruget vil netop i kraft af det kapitalistiske samfunds konkurrencebehov være nødsaget til at forcere produktionen på bekostning af kvaliteten og med en stigende forurening til følge; både forurening af produkterne, som f. eks. den meget omdiskuterede danske gris, og af miljøet og med rovdrift på jorden i form af overdreven tilførsel af kunstgødning og forgiftning med pesticider.

De nylig overståede forhandlinger vil ikke ændre noget som helst i de virkninger af EF-medlemskabet, som fra dansk side blev gjort op i en rapport fra generaldirektoratet for forskning og dokumentation ved EF-Parlamentet over konsekvenserne for centrale dele af dansk erhvervsliv, en rapport fra marts 1977. Man konstaterer nemlig heri, at hvad angår landbrugets forventninger til adgangen til det åbne EF-marked, viser eksporten kun begrænsede mængdemæssige udsving; det er udelukkende EFs prisstigninger, der giver værdimæssige stigninger. På flere vigtige områder har man endda konstateret tilbagegang, også hvor man kan se, at f. eks. det hollandske landbrug har haft en kraftig fremgang på bekostning af dansk producerede landbrugsvarer.

Jeg vil lige kort nævne et par af de aktuelle og væsentlige problemstillinger i det danske landbrug. For det første spørgsmålet om jordpolitikken og værdistigningerne. Nettokapitalgevinsterne er blevet kanaliseret over i

[Steen Folke]

almindeligt forbrug i stedet for at blive investeret. Disse værdistigninger har været meget betydelige for de større landbrug og har skabt store arbejdsfri gevinster. Dette giver et voldsomt finansieringsproblem for næste generation, et betydeligt kapitalbehov og beskedne indtjeningsmuligheder. Dette understreges af, at knap halvdelen af selvstændige landmænd i Danmark er over 50 år; et forhold, der i sig selv trækker i retning af mindre arbejfskraftkrævende og mere kapitalkrævende, ekstensive brugsformer.

Det andet spørgsmål, jeg lige vil nævne, er forholdet mellem animalsk og vegetabilsk produktion. Landbrug med overvejende animalsk produktion udgør godt 50 pct. af de mindre brug i Danmark, det vil sige, at den begunstiggelse af den vegetabiliske produktion, specielt kornavlén, som EF-ordningerne lægger op til, fører til en forstærkelse af den ekstensive drift, i en situation hvor alle taler om nødvendigheden af en mere intensiv drift og avanceret forædling. Det er med andre ord et alvorligt problem, at EF er med til at føre til en tendens i den modsatte retning.

Gennem fastholdelsen af den såkaldte medansvarsafgift, gennem et bekosteligt dumpingsalg af smørlagre og ved forskellige andre foranstaltninger er EF medansvarlig for strukturrendringer til skade for den animalske produktion, en produktion, som kunne sætte flere mennesker i arbejde ikke blot i landbruget, men også i de forarbejdende industrier. Det er et forhold, som også landbrugets egne talsmænd slår til lyd for, samtidig med at de ved indlemmelsen i EF har besværliggjort netop denne løsning. Jo, det er klart, at der er modsætninger inden for dansk landbrug.

Vi ser gennem EF, at det er i overensstemmelse med de kortsigtede interesser hos de store landbrug, at der direkte og indirekte gives økonomiske begunstigelser for den vegetabiliske produktion, og først og fremmest kornavlén, på bekostning af den animalske, og hele dette forhold er der ikke på nogen måde røkket ved under de nylig afsluttede landbrugsforhandlinger.

Om disse forhandlinger i øvrigt vil jeg kun sige, at der efter VS' opfattelse slet ikke skulle have været nogen prisstigninger; specielt finder vi det ganske urimeligt med stigning på mælkepriserne. Det er i forvejen sådan, at

ca. en fjerdedel af EFs samlede budget går til opkøb af mælke- og mejeriprodukter.

Yderligere vil jeg som det eneste i øvrigt kritisere, at der ikke er opnået noget som helst i retning af afvikling af de monetære udligningsbeløb. I efteråret var de danske ministre nok så kry: jeg husker tydeligt den måde, K. B. Andersen præsenterede den danske linje på, denne sammenkædning mellem den danske tilslutning til den fælles moms og egne indtægter i EF og så et krav om, at der nu skulle vedtages en køreplan for afvikling af de monetære udligningsbeløb. Man spillede med musklerne endnu i december måned, så vidt jeg husker, men resultatet af det hele blev jo, at landbrugsministeren nu vender tilbage og kan meddele, at man intet har opnået på denne front. Alle snakker om det store problem, som det er; alle er enige i, at det er en forvridende, kunstig, skadelig ordning, der er bygget op, og som bliver værre og værre år for år. Alligevel må vi konstatere nu ved forhandlingernes afslutning, at der intet blev opnået i retning af en forpligtelse til afvikling af de monetære udligningsbeløb, endsige nogen køreplan for det. Jeg synes, det er nok så betegnende, at det er gået sådan. Det siger en hel del om, hvordan beslutningerne reelt bliver truffet i EF, og hvem det er, der har fat i den lange ende, når der f. eks. er interessenmodsatninger mellem på den ene side et lille land som Danmark og på den anden side lande som England og Vesttyskland, der er to af de lande, som hver på deres måde har fordel af disse monetære udligningsbeløbsordninger, i hvert fald for visse befolkningsgrupper.

Men det afgørende i hele sagen er på ingen måde de netop overståede forhandlinger eller, for slet ikke at tale om det, den danske ministers indsats ved disse forhandlinger. Det afgørende er, at disse forhandlinger foregår inden for rammerne af et forrykt system, hvis konsekvenser i øvrigt er trukket meget godt op i SFs forslag om motiveret dagsorden. Den kan vi således stemme for.

Landbrugsministeren (Poul Dalsager):

Det er fra visse sider blevet sagt, at jeg ikke sagde så forfærdelig meget i besvarelsen af forespørgslen, og jeg tror, det var hr. Bjørn Poulsen, der sagde, at landbrugsministeren er en mand af få ord. Det kan man

[Landbrugsministeren]

selvfølgelig have meget ret i. Jeg har svaret på den forespørgsel, der er stillet til mig, og det, debatten har drejet sig om, er noget ganske andet end det, forespørgslen lød på. Man får selvfølgelig svar på de spørgsmål, man stiller, men vil man diskutere andre ting, må man stille spørgsmålene anderledes.

Jeg er lidt forbavset over debatten, idet alle de ting, vi har diskuteret i denne debat, og som er blevet fremhævet af forskellige ordførere i denne debat, har været forelagt i folketingets markedsudvalg. Det resultat, som er kommet ud af forhandlingerne i EFs landbrugsministerråd, befinder sig på et godt sted inden for det mandat, som landbrugsministeren har fået i markedsudvalget – enstemmigt, hvis ikke jeg husker meget forkert. Derfor kan man selvfølgelig godt have sine tvivl om resultatets kvaliteter og enkeltheder. Jeg har for meget få dage siden refereret for folketingets markedsudvalg dette resultat og registreret, at der var to enkelte bemærkninger, hvorefter man tog resultatet til efterretning.

Derfor kan man godt undre sig lidt over, at vi nu skal have en debat om hele dette forhandlingsforløb og forhandlingsresultat, når de forskellige må vide, hvis de har læst de notater vel at mærke, som vi fra landbrugsministeriets side har gjort os den ulejlighed efter anmodning at fremsende til udvalget, at dansk landbrug ligger på den lune side af disse prisstigninger, fordi man har haft den inflationsgevinst, der har været omtalt af andre ordførere.

Hr. Tang Sørensen snakker om, at stigninger på 5-6 pct. af basisprisen ville have været mere rimeligt, men dansk landbrug har fået en prisstigning, der er væsentlig højere end de 5-6 pct.

Samtidig har man omtalt de monetære problemer, og hvis man har studeret prisudviklingen for landmændene i de forskellige EF-lande på baggrund af den monetære udvikling, ved man, at denne prisudvikling har været fra minus i nogle lande til et plus på op imod 30 pct. i et enkelt land, nemlig Irland. Når man så forlanger at få prisstigninger for de lande, som i forvejen er dækket ind, vil det altså sige, at man skulle give endnu større prisstigninger til lande, der i forvejen er mere end rigeligt dækket ind. Det vil sige, at man må acceptere, at vanskelighederne for Kommissionen ved at fremlægge et forslag, som bygger på en gennemsnitsbereg-

ning, består i, at man derved kommer til at give nogle for meget og andre for lidt. Det er naturligvis også det, der har været problemet ved disse vanskelige forhandlinger, som vi har været igennem.

Jeg har til markedsudvalgets medlemmer fremsendt et dokument, der klart påviser prisudviklingen for landbrugsproduktionen i de forskellige lande i det forløbne år, og heri vil man kunne læse svaret på alle de spørgsmål, man har stillet vedrørende prisfastsættelsen.

Der har også været talt om kornpriser, og der er nogle, som ganske rigtigt har nævnt, at kornpriserne i EF nok er højere, end de bør være. Men hvad er det så, man forlanger fra anden side? Det er en basisprisforhøjelse på 5-6 pct. af en kornpris, som i forvejen vel er omkring dobbelt så stor som den i verden omkring os. Hvis vi havde gjort det rigtige, hvad der er umuligt, da der er visse hensyn, der skal tages til andre lande, skulle kornprisen selvfølgelig have været reduceret. Det er ikke rigtigt, når hr. Steen Folke siger, at der ikke er sket noget med hensyn til at sætte kornprisen i et bedre forhold til den animalske produktion, for der er også ved disse forhandlinger sket en mindre forhøjelse af kornpriserne end af priserne på den animalske produktion, et sigte, som vi igennem årene fra dansk side har forfulgt, og som det i hvert fald i de sidste par år er lykkedes at få gennemført.

Så er der spørgsmålet om de monetære udligningsbeløb og afviklingsplanen, som vi skulle have solgt. Nu var det ikke spørgsmålet om at sælge noget i den forstand, det var spørgsmålet om at få andre lande til at indse, at man måtte forpligte sig til over en vis årrække at afvikle de monetære udligningsbeløb. Der er visse lande, som af let forståelige grunde ikke er parat til i hvert fald på nuværende tidspunkt at indgå en sådan bindende forpligtelse, og enhver kan se, hvad problemerne for disse lande i givet fald kunne være. Ikke desto mindre har alle lande givet tilsagn om, at man på det, man kalder en pragmatisk måde, og formentlig hurtigere end i løbet af de 7 år, der har været tale om, vil gå ind for en afvikling af de monetære udligningsbeløb. Jeg håber, at det er en holdning, som kan understøttes af det, der er sket også i disse prisforhandlinger, for det er jo ikke rigtigt, at der overhovedet intet er sket.

[Landbrugsministeren]

Der er sket devalueringer i hvert fald af to valutaer på 5-6 pct. Der er for ganske kort tid siden sket en devaluering af det grønne pund på 7½ pct. og der er for ganske kort tid siden sket en devaluering af den franske franc og en ny en i forbindelse med prisforhandlingerne, så der sker altså en afvikling af de monetære udligningsbeløb. Men uheldigvis har denne afvikling i nogen grad været modarbejdet af de stadige fluktuationer, de kursfald, der er sket i visse landes valutaer; det kan vi selvfølgelig beklage, men vi har vel også lov til at håbe på, at vi på et eller andet tidspunkt når den situation, hvor flydningerne ikke mere vil foregå i nedadgående retning. Det afhænger jo lidt af de pågældende landes økonomiske situation.

Hr. Tang Sørensen siger, at vel har prisforhandlingerne været vanskelige, men det er ikke nogen undskyldning for det opnåede resultat. Jeg vil gerne sige til hr. Tang Sørensen, at jeg har ikke anmodet om undskyldning for noget som helst. Jeg har præsenteret resultatet i folketingets markedsudvalg og har fået det enstemmigt godkendt, så jeg skal ikke have nogen som helst forladelse af nogen som helst. Der er noget her, som hr. Tang Sørensen også har misforstået. Det var måske det, man skulle bruge debatten til, men så burde man have sagt fra på et tidligere tidspunkt.

Hr. Ove Jensen satte spørgsmål ved mine evner som bankmand og bragte mit tidligere erhverv ind i billedet, og det skal han selvfølgelig have lov til. Mine regnekundskaber kan formentlig stadig væk stå mål med hr. Ove Jensens, det tyder i hvert fald hr. Ove Jensens indlæg her i dag på.

Hr. Kofoed og også andre nævnte de fordele, som f. eks. tyske og hollandske landmænd har i forhold til danske landmænd, og her nævner man først og fremmest renten. Vi kan da alle være enige om, at det er ubehageligt med den høje rente, vi har i Danmark. Men det er, ligesom man glemmer at tage alle forholdene med, f. eks. at jordpriserne i Tyskland og Holland er 3-4 gange så høje, som de er i Danmark. Der er jo ikke meget ved at have en lav rente, hvis man skal forrente et beløb, som er 3-4 gange så højt som det, man skal forrente i Danmark; så er det ikke sikkert, at fordelene udelukkende er på de tyske og hollandske landmænds side.

Hr. Bjørn Poulsen var meget inde på spørgsmålet om overskudsproduktion, og han har sagt noget om det i sit fremragende forslag til dagsorden, som jeg skal tillade mig at afvise. For det første konstaterer han, at et flertal af jordens befolkning sulter, og derefter bebrejder han os, at vi producerer mange fødevarer. Heraf har vi, i parentes bemærket, givet en del væk, og vi har, i en anden parentes bemærket, haft lejlighed til at forsyne både Sovjetunionen og andre østeuropæiske lande, hvis fremragende planer har slået fejl, med fødevarer til en billig pris, en alt for billig pris, siger Kommissionens kritikere til den anden side, så EFs lagre har virkelig i visse situationer været udnyttet på en fornuftig og god måde til at afhjælpe nogle af de underskud, som findes rundt omkring i verden.

Derudover vil jeg gerne sige, at der er ingen, der vil argumentere for, at vi skal have store overskudslagre. De tal, som hr. Ib Christensen nævnte, er for resten helt forkerte. De angiver ikke overskudsproduktionen, men de for tiden tilstedeværende lagre, som hr. Ib Christensen skal være opmærksom på er opsamlet igennem flere år, og som for øvrigt har været for nedadgående inden for det sidste år. Bl. a. på grund af den mælkepolitik, man tilrettelagde forrige år, kan man nu konstatere, at der er en reduktion af lagrene, ikke stor nok, men det er i hvert fald et skridt i den retning, som vi meget gerne ønsker.

Hr. Ib Christensen var også inde på spørgsmålet om smøreksperten til England fra Tyskland og fra Danmark. Det er naturligvis rigtigt, at andre EF-lande i kraft af EF-systemet har kunnet forøge deres eksport til det engelske marked, men det er lige så rigtigt, at hvis Danmark havde stået udenfor, havde vores eksport til det engelske marked formentlig været nul eller noget, der ligner nul, for så ville de andre EF-lande selvfølgelig have haft den fortrinsret til det engelske marked, som den frie import til det engelske marked giver, og Danmark ville have mødt alle de traditionelle hindringer for vor eksport til det engelske marked, som vi kender så godt fra før vor indtræden i Fællesskabet med hensyn til handel med de seks gamle Fællesskabslande.

Hr. Bjørn Poulsen var også inde på de monetære udligningsbeløb og sagde: tænk

[Landbrugsministeren]

dog, hvad det koster det danske landbrug. Jeg vil anbefale hr. Bjørn Poulsen at studere tallene fra landbrugsministeriets EF-direktorat og registrere, at det er nu ikke helt så galt for dansk landbrug, som hr. Bjørn Poulsen tror. Tværtimod er det et beløb i milliardstørrelse, vi får via de monetære udligningsbeløb, så det er nok ikke helt det, som hr. Bjørn Poulsen forestiller sig.

Jeg er enig med hr. Svend Haugaard i, at vi skal overveje en husbondafløsning, men det er nok ikke lige under debatten i dag, vi skal tage stilling til dette problem.

I øvrigt har der været rejst en lang række spørgsmål og problemer i forbindelse med hele EF-politikken, og selvfølgelig har man fra visse sider meget voldsomt kritiseret hele EFs landbrugspolitik. Det er min opfattelse, at der naturligvis er mange ting i systemet, som kunne være anderledes, og som vi også ønsker anderledes. Men på den anden side vil jeg sige, at hvis man skal opnå det mål at skabe rimelige vilkår for bønderne i Europa samtidig med, at vi skal sikre, at der er forsyninger til stede til den store befolkning, der er i Europa, så har EFs landbrugspolitik nok alligevel ikke været det ringeste instrument, man kan forestille sig.

Man kan vel kritisere nogle af de ting, som vi ikke synes er allerbedst fungerende, og man kan også kritisere, at vi har nogle overskudslagre, men andre steder i verden – i øvrigt også i Europa, i den vestlige verden – har problemet ind imellem været, at man ikke har kunnet forsyne befolkningen med fødevarer. Det var måske nok en lidt alvorligere situation at blive præsenteret for, at man ikke kunne forsyne befolkningen med de nødvendige fødevarer, men skulle anmode EF om at træde hjælpende til, som visse lande med en højt udviklet landbrugsindustri har måttet gøre på grund af dårlige vejrforhold, forkert planlægning, eller hvad ved jeg. Overskudslagrene kan nok være til nogen gene, men at producere lige præcis det, vi spiser, er nok svært, og så er det vel alligevel bedre at have en lille smule i overskud end at mangle.

Tang Sørensen (FP):

Fremskridtspartiet har ikke rejst denne debat i dag, for at man skulle drage fremskridtspartiets holdning til EF-spørgsmålet i

tvivl. Vi erkender fuldt ud, at det er en nødvendighed, i særdeleshed for dansk landbrug, at Danmark er medlem af Fællesskabet.

Når man ser det svar, som landbrugsministeren har givet på forespørgslen i dag, kan man konstatere, at landbrugsministeren bruger en lang række fine socialdemokratiske ord såsom velafbalanceret, ansvarlig, solidarisk, økonomisk osv. osv. Det er da muligt, at dette EF-forlig med hensyn til landbrugspriserne er velafbalanceret, hvis man tager udgangspunkt i EFs helhed, men hvis man skal tage udgangspunkt ud fra et nationalt synspunkt, som jeg mener at vi også skal gøre, finder jeg ikke dette forlig velafbalanceret, og det har jeg begrundet i mit indlæg i dag. Jeg finder ikke, at forligets resultat er tilfredsstillende set med dansk landbrugs øjne.

Det er klart, at når man herhjemme fra den socialdemokratiske regerings side fører en politik, der gør, at dansk landbrug sækker agterud med hensyn til konkurrenceevne, kan man ikke tilslutte sig den opfattelse, at resultatet er velafbalanceret. Vi finder, at det ikke er i balance med de andre EF-lande, men jeg vil give landbrugsministeren ret i, at hvis man skal se det ud fra en helhed, er resultatet sandsynligvis velafbalanceret.

Så vil jeg gerne sige til de ordførere, der drager debattens berettigelse i tvivl, at det er efter vores opfattelse særdeles nødvendigt, at man får rejst en sådan forespørgselsdebat om landbrugsproblematikken her i salen.

Det er jo således, at normalt foregår debatten om disse beretninger og redegørelser i markedsudvalget. Vi ved alle, at markedsudvalgets døre er lukkede, og det, der foregår, får folketingets medlemmer i almindelighed ikke kendskab til. Jeg synes, det er særdeles prisværdigt, at der er et parti, der forsøger at drage disse problemer ned i folketingssalen, således at folketingets medlemmer kan blive orienteret om, hvad det er, der sker på landbrugsområdet bag markedsudvalgets lukkede døre.

Så spørger hr. Kofoed fra venstre, om det er fremskridtspartiets erklærede formål med denne forespørgselsdebat at vælte regeringen. Ingen skal da være i tvivl om, at fremskridtspartiet ønsker en anden regering i dette land, men mig bekendt har fremskridtspartiet ikke i dag stillet forslag om nogen motiveret dagsorden; altså ønsker vi ikke, at regeringen

[Tang Sørensen]

skal væltes på en forespørgselsdebat om landbrugspriserne. Det har aldrig nogen sinde været det erklærede formål med at rejse denne debat. Derfor finder jeg, at hr. Kofoed skyder en lille smule ved siden af, hvis han skyder os den slags motiver i skoene.

Socialdemokratiets ordfører var inde på strukturproblemerne i fællesmarkedet, og det er da ganske rigtigt, at der er meget, meget store strukturproblemer i fællesmarkedets landbrugspolitik. I dag er det således, at 60 pct. af de samlede brug inden for EF ligger på et jordtilliggende på 10 ha eller mindre. Vi erkender fuldt ud, at det er problemer, som må og skal løses, men jeg synes ikke, at socialdemokratiet lægger op til at løse disse problemer nationalt. Når man ser det nye landbrugslovforslag, som ligger på bordet i dag, synes jeg nok, at det er tanken om at skabe flere små brug, der er hovedtendensen i dette lovforslag, og ikke at gå den anden vej.

Hvis man skal løse strukturproblemerne inden for fællesmarkedets landbrugspolitik, skal man sørge for at skabe en struktur, der betyder, at vi får landbrugsejendomme gjort så store, at det er rentabelt at drive dem, at det kan betale sig at mekanisere og gøre dem effektive. Det gør man ikke ved at oprette en lang række små brug. Man skal løse strukturproblemerne ved at gøre landbrugserhvervet konkurrencedygtigt.

Jeg finder, at vi i dag har haft en meget lødig debat om landbrugsproblemerne, for den har rejst en lang række spørgsmål, som jeg finder det bliver nødvendigt at vi på et senere tidspunkt tager fat i.

Ove Jensen (FP):

Landbrugsministeren har oplyst, at resultatet af prisforhandlingerne er tilfredsstillende for Danmark. Landbrugsministeren kan naturligvis fremføre denne påstand, men lad mig så nøjes med at sige, at det i hvert fald er en påstand, der ikke er enighed om. Personlig mener jeg, at resultatet af prisforhandlingerne er ganske utilfredsstillende for Danmark.

Hr. Kofoed var inde på, at det er i Danmarks interesse, at Italien og andre Middelhavslande også får et konkurrencedygtigt landbrug. Nu skal hr. Kofoed passe på, at han ikke bliver så meget europæer, at han

glemmer, at det først og fremmest er danske interesser, han er valgt til at varetage. Lad italienerne klare deres egne problemer. Der er såmænd nok at tage fat på af problemer hørhjemme.

Hr. Kofoed og andre har også været inde på noget helt andet, som er af væsentlig betydning, nemlig at der er fantastiske muligheder for dansk landbrug i det store fællesmarked, hvis ellers vi forstår at udnytte disse muligheder og man ikke fra politisk side lægger hindringer i vejen, således at det ikke bliver muligt for landmændene at udnytte disse muligheder. Men kendsgerningen er netop, at der fra politisk side er blevet lagt så mange hindringer i vejen, at det ikke har været muligt for de danske landmænd at udnytte de store muligheder, der ligger inden for Det europæiske Fællesskab.

Der er for det første blevet ført en sådan økonomisk politik, at den danske rente er ca. dobbelt så høj som i de andre EF-lande, og det har både landbrugsministeren, hr. Kofoed og hr. Lowzow deres store medansvar for, idet disses tre partier stort set har været enige om den økonomiske politik, som er blevet ført herhjemme, og som er årsagen til den høje rente, vi har i dag.

Ud over renten er der andre ting, som stiller sig i vejen for dansk landbrug. Et af de væsentligste problemer ud over renten er kapitalvindingsskatten, som burde afskaffes hurtigst muligt. Det ville virkelig sætte gang i landbrugsproduktionen til gavn både for landbrugets udøvere og for det danske samfund som helhed.

Til slut skal jeg oplyse, at fremskridtpartiet vil stemme imod det af SF stillede dagsordensforslag.

Fuglsang (DKP):

Det skal være meget kort, men jeg synes, jeg skylder at forklare, hvorfor vi vil undlade at stemme om den dagsorden, som SF har fremsat. Vi kan nok se, at hensigten er at vise, at man ikke synes om EF og dets landbrugspolitik, men på den anden side virker dagsordenen på os, som om man har tænkt, at nu er tiden vistnok inde til, at der stilles en dagsorden, og så er den faktisk brygget sammen sådan uden nogen meget dyb tankevirksomhed.

[Fuglsang]

Det er selvfølgelig rigtigt, at tinget konstaterer, at et flertal af Jordens befolkning sulter og en lang række ting, men formålet er vel ikke blot at fremsætte en konstatering, men også at komme med visse alternativer, og en hel del af konstateringerne er vist heller ikke tilstrækkeligt gennemtænkt. Vi kan altså se den gode hensigt: at vise, at EF ikke er særlig god, men alligevel vil vi undlade at stemme for ikke at rode os ind i noget, vi ikke kan klare os ud af bagefter.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af *Bjørn Poulsen* (SF) (se foran)

forkastedes, idet 14 stemte for, 127 imod; 6 stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

*Meddelelser fra formanden:***Formanden:**

Medlem af folketinget *Risgaard Knudsen* har meddelt mig, at han på grund af sygdom ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov fra og med den 18. maj 1978 og om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Fra medlem af folketinget *Erhard Jakobsen*, der har orlov på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv, har jeg modtaget meddelelse om, at han fra og med den 18. maj 1978 atter kan give møde i tinget. Stedfortræderens, *Bodil Livenhals*, hverv som midlertidigt medlem af folketinget ophører fra nævnte dato at regne.

På forespørgernes vegne har medlem af folketinget *Ivar Hansen* meddelt mig, at de ønsker at tage følgende i dag anmeldte forespørgsel tilbage:

Forespørgsel til statsministeren om regeringens planer med hensyn til sikring af den offentlige service uden for de store byområder — herunder specielt den fremtidige toldkammerstruktur.

(Forespørgsel nr. XXX).

Forespørgslen er herefter bortfaldet.

Udvalget om offentlige arbejder har afgivet:

Betænkning over forslag til lov om hyrekørsel. (Lovforslag nr. L 54).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Miljøudvalget (16/5 78):

Udtræder: Erik Holst

Ny stedf.: Dorte Bennedsen

Udtræder: Taanquist

Ny stedf.: Buchart Petersen

Udtræder: Dorte Bennedsen

Nyt medlem: Erik Holst

Udtræder: Karl Nielsen

Nyt medlem: Taanquist

Socialudvalget (17/5 78):

Udtræder: Henrik Toft

Nyt medlem: Brøndlund Nielsen

Udtræder: Brøndlund Nielsen

Ny stedf.: Henrik Toft

Skriftlig redegørelse:

Redegørelse af 17. maj 1978 om de offentlige investeringer.

(Redegørelse nr. IX).

Finansministeren (Heinesen):*1. Indledning*

Kort efter fremlæggelsen af energiplanen i foråret 1976 besluttede regeringens økonomiudvalg at iværksætte en samlet kortlægning af det offentlige investeringsplaner og af de dertil knyttede prioriteringsproblemer. Ud over energisektorens investeringsplaner blev der henvist til planer for trafikinvesteringer og investeringer i uddannelsessektoren. Vi ønskede endvidere, at disse planer skulle vurderes i sammenhæng med øvrige offentlige og offentligt støttede investeringer og investeringerne i koncessionerede selskaber, ligesom også boliginvesteringerne blev inddraget i arbejdet.

Opgaven blev pålagt et udvalg under finansministeriet, som i december 1977 afgav